הלכות שלוחין ושותפין

משנה תורה לרמב״ם

geulaquiz.com

פרק א

א הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וּמְכֹר לִי קַרְקַע אוֹ מְטַלְטְלִין אוֹ קְנֵה לִי חֲרֵי זֶה מוֹכֵר וְלוֹקֵחַ וְעוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ וְכָל מַעֲשָׂיו קַיָּמִין. וְאֵין הָעוֹשֶׂה שָׁלִיחַ צָרִיךְ קִנְיָן וְלֹא עֵדִים אֶלָּא בַּאֲמִירָה בִּלְבַד בֵּינוֹ לְבֵין חֲבֵרוֹ. וְאֵין צְרִיכִין עֵדִים אֶלָּא לְגִלּוּת הַדָּבָר אִם כְּפֹר אֶחָד מֵהֶם כִּשְׁאָר כָּל הַטְּעָנוֹת:

ב שָׁלִיחַ שֶׁעָבַר עַל דִּבְרֵי מְשַׁלְּחוֹ לֹא עָשָׂה כְּלוּם. וְכֵן אִם טָעָה בְּכָל שֶׁהוּא בֵּין בְּקַרְקַע בֵּין בְּמַטַּלְטְלִין חוֹזֵר שֶׁהֲרֵי הוּא אוֹמֵר לְתַקֵּן שְׁלִיחוּתִי שְׁדַרְתִּיךְ וְלֹא לְעַוֵּת. וְלֹא אָמְרוּ שֶׁהַהוֹנָיָה בְּמַטַּלְטְלִין שְׁתוּת וְהַעֲבָדִים וְהַשְּׁטָרוֹת וְהַקַּרְקָעוֹת אֵין בָּהֶן הוֹנָיָה אֶלָּא בְּמוֹכֵר שֶׁלּוֹ אוֹ קוֹנֶה לְעַצְמוֹ אֲבָל שָׁלִיחַ שֶׁטָּעָה בְּכֻלָּם בְּכָל שֶׁהוּא חוֹזֵר:

ג נָתַן מָעוֹת לִשְׁלוּחוֹ לִקְנוֹת לוֹ קַרְקַע וְקָנָה לוֹ שֶׁלֹּא בְּאַחֲרָיוּת חֲרֵי זֶה עִוֵּת וְהַשָּׁלִיחַ לוֹקֵחַ אוֹתָהּ לְעַצְמוֹ שֶׁלֹּא בְּאַחֲרָיוּת כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה וְחוֹזֵר וּמוֹכְרָהּ לַמְשַׁלֵּחַ בְּאַחֲרָיוּת הוֹאִיל וְקָנָה אוֹתָהּ בִּמְעוֹתָיו וְהָאַחֲרָיוּת עַל הַשָּׁלִיחַ. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. לְפִיכָךְ אִם הִתְנָה עָלָיו שֶׁעָשָׂהוּ שָׁלִיחַ בֵּין לְתַקֵּן בֵּין לְעַוֵּת אֲפִלּוּ מָכַר לוֹ שְׁוֵה מֵאָה בְּדִינָר אוֹ לָקַח שְׁוֵה דִּינָר בְּמֵאָה אֵינוֹ יָכוֹל לַחְזֹר בּוֹ וְחַיָּב הַמְשַׁלֵּחַ לִתֵּן לוֹ כְּפִי הַתְּנַאי:

ד הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ מְכֹר לִי מִשָּׂדֶה שֶׁלִּי בֵּית סְאָה וּמָכַר לוֹ בֵּית סָאתַיִם חֲרֵי זֶה מוֹסִיף עַל דְּבָרָיו וְקָנָה הַלּוֹקֵחַ בֵּית סְאָה בִּלְבַד. אָמַר לוֹ מְכֹר לִי בֵּית סָאתַיִם וּמָכַר לוֹ בֵּית סְאָה מַעֲבִיר עַל דְּבָרָיו וְלֹא קָנָה הַלּוֹקֵחַ. אָמַר לוֹ מְכֹר לִי שָׂדֶה לְאָדָם אֶחָד וְהָלַךְ הַשָּׁלִיחַ וּמְכָרָהּ לִשְׁנַיִם מִמְכָּרוֹ בָּטֵל שֶׁחֲרֵי עָבַר עַל דְּבָרָיו. אָמַר לוֹ מְכֹר לִי שָׂדֶה וְלֹא פֵּרֵשׁ אֲפִלּוּ מָכַר לְמֵאָה מִמְכָּרוֹ קַיָּם:

ה הַנּוֹתֵן מָעוֹת לִשְׁלוּחוֹ לִקַּח בָּהֶם חִטִּים אוֹ מִין מִמִּינֵי סְחוֹרָה וְלֹא לָקַח אֵין לוֹ עָלָיו אֶלָּא תַּרְעֹמֶת. נָתַן לוֹ מָעוֹת לִקַּח בָּהֶן חִטִּים בֵּין לַאֲכִילָה בֵּין לִסְחוֹרָה וְהָלַךְ וְלָקַח בָּהֶן שְׂעוֹרִים אִם פָּחֲתוּ דְּמֵי זֶה שֶׁלָּקַח פָּחֲתוּ לַשָּׁלִיחַ מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִשָּׁנֶה. וְאִם הוֹסִיפוּ דְּמֵיהֶן הוֹסִיפוּ לְבַעַל הַמָּעוֹת. הָיָה הַשַּׁעַר קָצוּב וְיָרוּעַ וְהוֹסִיפוּ לַשָּׁלִיחַ בַּמִּנְיָן אוֹ בַּמִּשְׁקָל אוֹ בַּמִּדָּה כָּל שֶׁהוֹסִיפוּ לוֹ הַמּוֹכְרִים חֲרֵי הוּא שֶׁל שְׁנֵיהֶם וְחוֹלֵק הַתּוֹסֶפֶת הַשָּׁלִיחַ עִם בַּעַל הַמָּעוֹת. וְאִם הָיָה הַדָּבָר שֶׁאֵין לוֹ קְצָבָה הַכֹּל לְבַעַל הַמָּעוֹת:

ו מִי שֶׁהָיָה חַיָּב לַחֲבֵרוֹ מָמוֹן בֵּין מִשּׁוּם מִלְוֶה בֵּין מִשּׁוּם פִּקָּדוֹן אוֹ שְׁכִירוּת וְנָתַן הַמָּעוֹת בְּיַד הַשָּׁלִיחַ וְאָמַר לוֹ הוֹלֵךְ מָמוֹן זֶה לְבַעַל חוֹבִי אֵין הַשָּׁלִיחַ צָרִיךְ לְהָטָפֵל לוֹ וְלִתֵּן לוֹ בִּפְנֵי עֵדִים. וְאִם אָמַר לַשָּׁלִיחַ אַל תִּפְרַע חוֹב זֶה אֶלָּא בְּעֵדִים וּפָרַע שֶׁלֹּא בְּעֵדִים חַיָּב לְשַׁלֵּם. וְכֵן אִם הָיָה הַחוֹב בִּשְׁטָר בֵּין שֶׁאָמַר לוֹ קַח הַשְּׁטָר וְתֵן לוֹ הַמָּעוֹת בֵּין שֶׁאָמַר לוֹ תֵּן הַמָּעוֹת וְקַח הַשְּׁטָר וְנָתַן בִּלֹּא עֵדִים וְלֹא לָקַח הַשְּׁטָר חַיָּב לְשַׁלֵּם שֶׁהֲרֵי לְתַקֵּן שְׁלָחוֹ וְלֹא לְעַוֵּת:

ז הַשּׁוֹלֵחַ מָעוֹת שֶׁבְּיָדוֹ בְּיַד שְׁלוּחוֹ וְאָמַר לוֹ הוֹלֵךְ מָמוֹן זֶה לְפְלוֹנִי שֶׁאֲנִי חַיָּב לוֹ וְהָלַךְ וְנָתַן לוֹ שֶׁלֹּא בְּעֵדִים. הַשָּׁלִיחַ אוֹמֵר נָתַתִּי וּבַעַל חוֹב אוֹ הַפּוֹעֵל אוֹמֵר לֹא לָקַחְתִּי. וַהֲרֵי שְׁלָשְׁתָּן עוֹמְדִין. הַשָּׁלִיחַ נִשְׁבָּע הֵסֵת שֶׁנְּתָנָן וּבַעַל חוֹב אוֹ הַפּוֹעֵל נִשְׁבָּע [שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה] שֶׁלֹּא לָקַח וִישַׁלֵּם הַלָּה לְבַעַל חוֹב אוֹ לְבַעַל הַפִּקָּדוֹן. וַאֲפִלּוּ הָיוּ הַשְּׁלוּחִין שְׁנַיִם אֵין עֵדוּתָן מוֹעִילָה מִפְּנֵי שֶׁהֵן נוֹגְעִין בְּעֵדוּתָן שֶׁהֲרֵי חַיָּבִין לְהִשָּׁבַע הֵסֵת. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהָיָה הַשָּׁלִיחַ מַכְחִישׁ אֶת בַּעַל חוֹב וַהֲרֵי שְׁלָשְׁתָּן עוֹמְדִין. אֲבָל אִם בָּא הַשָּׁלִיחַ וְאָמַר נָתַתִּי כְּמָה שֶׁאָמַרְתָּ לִי אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעוֹ הֵסֵת שֶׁעָשָׂה שְׁלִיחוּתוֹ שֶׁהֲרֵי אֵין שָׁם טוֹעֵן עָלָיו טַעֲנַת וַדַּאי שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה שְׁלִיחוּתוֹ. וְכֵן אִם מֵתוּ הַשְּׁלוּחִין אוֹ הָלְכוּ לָהֶן לִמְדִינַת הַיָּם וּבָא בַּעַל חוֹב לִתְבֹּעַ הַלְוֶה אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעוֹ הֵסֵת שֶׁלֹּא פָּרַע הַשָּׁלִיחַ שֶׁהֲרֵי אֵין כָּאן מִי שֶׁטּוֹעֵן עָלָיו טַעֲנַת וַדַּאי שֶׁלָּקַח אֶלָּא מַחֲרִים הַלְוֶה חֵרֶם סְתָם וּמְשַׁלֵּם הַחוֹב שֶׁעָלָיו. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

ח רְאוּבֵן שֶׁשָּׁלַח כְּתָב לְשִׁמְעוֹן וְאָמַר לוֹ מָנֶה שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדְךָ שְׁלָחֵהוּ לִי בְּיַד לֵוִי אִם רָצָה לְשַׁלְּחוֹ אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן בֵּין שֶׁהָיָה מִלְוֶה בֵּין שֶׁהָיָה פִּקָּדוֹן. וְהוּא שֶׁיַּכִּיר שֶׁהוּא כְּתַב יָדוֹ. וְאִם טָעַן הַמַּלְוֶה וְאָמַר לֹא כָּתַבְתִּי וְלֹא שָׁלַחְתִּי לְךָ יִשָּׁבַע הַלְוֶה הֵסֵת שֶׁכְּתַב יָדוֹ בָּא אֵלָיו וּלְפִיכָךְ שָׁלַח וְיִפָּטֵר. וְכָזֶה הוֹרוּ רַבּוֹתַי. אֲבָל אִם לֹא הָיָה הַכְּתָב כְּתַב יָדוֹ אוֹ שֶׁאֵין הַלְוֶה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא כְּתַב יָדוֹ אוֹ אֲפִלּוּ הָיוּ כְּתוּבִין בּוֹ סִימָנִין וְאוֹתִיּוֹת שֶׁבֵּינֵיהֶן בִּיחוּד אִם טָעַן רְאוּבֵן וְאָמַר לֹא שָׁלַחְתִּי כְּתָב וַאֲחֵרִים רְמוּ בּוֹ שִׁמְעוֹן חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ וּמְשַׁלֵּם לִרְאוּבֵן אַחַר שֶׁיַּחֲרִים עַל מִי שֶׁשָּׁלַח כְּתָב זֶה מַדַּעְתּוֹ וְלֹא יוֹדֶה. וְיֵשׁ מִי שֶׁהוֹרָה שֶׁיִּשָּׁבַע רְאוּבֵן וְאַחַר כָּךְ יִטֹּל כִּדִּין כָּל הַנִּשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין:

ט לֵוִי שֶׁבָּא בִּשְׁלִיחוּת רְאוּבֵן וְלָקַח חֲמִשִּׁים מִשִּׁמְעוֹן. וּבָא רְאוּבֵן וְאָמַר לֹא שְׁלַחְתִּיו לִקַּח אֶלָּא עֶשְׂרִים וְעֶשְׂרִים בִּלְבַד הֵבִיא. חֲרֵי רְאוּבֵן נִשְׁבָּע שֶׁלֹּא שְׁלָחוֹ לְהָבִיא אֶלָּא עֶשְׂרִים וְעֶשְׂרִים בִּלְבַד הֵבִיא לוֹ כְּדִין כָּל מוֹדֶה מִקְצָת. וְלֵוִי נִשְׁבָּע הֵסֵת שֶׁהַחֲמִשִּׁים שֶׁנָּתַתָּ לִי נָתַתִּי לִרְאוּבֵן וִישַׁלֵּם שִׁמְעוֹן מִבֵּיתוֹ אִם הָיָה חַיָּב לִרְאוּבֵן. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

פרק ב

א אֵין הָעַכּוּ״ם נַעֲשֶׂה שָׁלִיחַ לְדָבָר מִן הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם. וְכֵן אֵין יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה שָׁלִיחַ לְעַכּוּ״ם לְדָבָר מִן הַדְּבָרִים. שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח כח) ״כֵּן תָּרִימוּ גַּם אַתֶּם״ מָה אַתֶּם בְּנֵי בְּרִית אַף שְׁלוּחֲכֶם בְּנֵי בְּרִית. וְהוּא הַדִּין לְכָל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ. וּמַה מְשַׁלַּחְכֶם בֶּן בְּרִית אַף בְּכָל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ הַמְשַׁלֵּחַ בֶּן בְּרִית:

ב עוֹשֶׂה אָדָם שָׁלִיחַ אִישׁ אוֹ אִשָּׁה וַאֲפִלּוּ עֶבֶד וְשִׁפְחָה הוֹאִיל וְהֵן בְּנֵי דַּעַת וְיֶשְׁנָן בְּמִקְצָת מִצְוֹת נַעֲשִׂין שְׁלוּחִין לְמַשָּׂא וּמַתָּן. אֲבָל מִי שֶׁאֵינָן בְּנֵי דַּעַת וְהֵן חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן אֵינָן נַעֲשִׂין שְׁלוּחִין וְלֹא עוֹשִׂין שָׁלִיחַ. אֶחָד הַקָּטָן וְאֶחָד הַקְּטַנָּה. לְפִיכָךְ הַשּׁוֹלֵחַ בְּנוֹ קָטָן אֵצֶל הַחֲנְוָנִי וּמָדַד לוֹ בְּאִיסָר שֶׁמֶן וְנָתַן לוֹ אֶת הָאִיסָר וְאִבֵּד אֶת הַשֶּׁמֶן וְאֶת הָאִיסָר הַחֲנְוָנִי חַיָּב לְשַׁלֵּם שֶׁלֹּא שְׁלָחוֹ אֶלָּא לְהוֹדִיעוֹ וְלֹא הָיָה לוֹ לְשַׁלֵּחַ אֶלָּא עִם בֶּן דַּעַת. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. וְאִם פֵּרֵשׁ וְאָמַר שְׁלַח לִי עִם הַקָּטָן חֵרֵי זֶה פָּטוּר:

ג הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ מָנֶה שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדְךָ בֵּין מִלְוֶה בֵּין פִּקָּדוֹן שְׁלָחֵהוּ לִי בְּיַד פְּלוֹנִי אֲפִלּוּ הָיָה קָטָן אִם רָצָה לְשַׁלְּחוֹ בְּיָדוֹ נִפְטָר וְאֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ. וְכֵן שְׁנַיִם שֶׁהִתְנוּ בֵּינֵיהֶם שֶׁכָּל מִי שֶׁיִּרְצֶה לִשְׁלֹחַ לַחֲבֵרוֹ מְשַׁלֵּחַ בְּיַד מִי שֶׁיִּרְצֶה הַמְשֻׁלֵּחַ חֵרֵי זֶה מְשַׁלֵּחַ בְּיַד מִי שֶׁיֵּרָאֶה לוֹ שֶׁהוּא רָאוּי לְהוֹלִיךְ דָּבָר זֶה. וְאִם נִגְנַב אוֹ אָבַד בַּדֶּרֶךְ אוֹ שֶׁכָּפַר בּוֹ הַשָּׁלִיחַ חֵרֵי הַמְשֻׁלֵּחַ פָּטוּר. שֶׁכָּל תְּנַאי שֶׁבַּמָּמוֹן קַיָּם:

ד הַשָּׁלִיחַ שֶׁקִּבֵּל אוֹ שֶׁמָּכַר וְהוֹדִיעַ שֶׁהוּא שָׁלִיחַ בְּדָבָר זֶה לְפִלּוֹנִי אַף עַל פִּי שֶׁמָּשַׁךְ אוֹ שֶׁהִמְשִׁיךְ וְנִמְצָא שֶׁעָבַר עַל דַּעַת הַמְשֻׁלֵּחַ בָּטֵל הַמֶּקַח וּמַחֲזִיר. וְאִם לֹא הוֹדִיעַ שֶׁהוּא שָׁלִיחַ נִקְנָה הַמֶּקַח וְיִהְיֶה הַדִּין בֵּינוֹ וּבֵין זֶה שֶׁשְּׁלָחוֹ:

ה רְאוּבֵן שֶׁקִּבֵּל מִשִּׁמְעוֹן וְאָמַר לוֹ לְלֵוִי קָנִיתִי אוֹתָהּ וְכָתַב שְׁטַר מֶכֶר בְּשֵׁם לֵוִי וְחָזַר רְאוּבֵן וְאָמַר לְשִׁמְעוֹן לְעַצְמִי קָנִיתִיהָ חֲזֹר וּכְתֹב שְׁטַר מֶכֶר בִּשְׁמִי. אֵין כּוֹפִין אֶת הַמּוֹכֵר לִכְתֹּב לוֹ שְׁטַר אַחֵר בְּשֵׁם רְאוּבֵן. וְאִם הִתְנָה עִמּוֹ בַּתְּחִלָּה וְאָמַר לוֹ לְעַצְמִי אֶקְנֶה וְזֶה שֶׁאֶכְתֹּב שְׁטַר בְּשֵׁם לֵוִי כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵדְעוּ בִּי שֶׁאֲנִי הוּא הַקּוֹנֶה חֵרֵי זֶה כּוֹפֵהוּ לַחֲזֹר וְלִכְתֹּב שְׁטַר אַחֵר בִּשְׁמוֹ:

ו הַסַּרְסוּר שָׁלִיחַ הוּא אֶלָּא שֶׁהוּא נוֹטֵל שְׂכַר שְׁלִיחוּתוֹ לְפִיכָךְ אִם שִׁנָּה דַּעַת הַבְּעָלִים מִשֶּׁלֹּם מַה שֶּׁהִפְסִיד. כֵּיצַד. רְאוּבֵן שֶׁנָּתַן חֵפֶץ לְשִׁמְעוֹן הַסַּרְסוּר וְאָמַר לוֹ מְכֹר לִי זֶה וְאַל תִּמְכֹּר בְּפָחוֹת מִמֵּאָה וְהָלַךְ וּמְכָרוֹ בַּחֲמִשִּׁים מְשֻׁלָּם הַחֲמִשִּׁים מִבֵּיתוֹ. מָכַר בְּמָאתַיִם הַכֹּל לִרְאוּבֵן. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. רְאוּבֵן אוֹמֵר בְּמֵאָה אָמַרְתִּי לְךָ וְהַסַּרְסוּר אוֹמֵר בַּחֲמִשִּׁים אָמַרְתָּ לִי וְכֵן בַּחֲמִשִּׁים מָכַרְתִּי נִשְׁבָּע הַסַּרְסוּר שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה שֶׁחֲרֵי הוֹדָה בְּמִקְצָת. וְאִם כְּבָר נָתַן לוֹ הַחֲמִשִּׁים נִשְׁבָּע שְׁבוּעַת הֶסֵת שֶׁעָשָׂה שְׁלִיחוּתוֹ וְזוֹכֶה הַלּוֹקֵחַ. וְאִם יָדַע הַלּוֹקֵחַ שֶׁחֵפֶץ זֶה שֶׁל רְאוּבֵן הוּא וְזֶה הַמּוֹכֵר לוֹ סַרְסוּר הוּא יַחֲזִיר הַחֵפֶץ לַבְּעָלִים וְיַחֲרִים עַל מִי שֶׁנָּתַן לוֹ רְשׁוּת לִמְכֹּר בַּחֲמִשִּׁים אוֹ שֶׁרָצָה בַּחֲמִשִּׁים וְחָזַר בּוֹ אַחַר שֶׁקָּנִיתִי:

ז כָּל סַרְסוּר שֶׁהוֹדִיעַ לַלּוֹקֵחַ שֶׁחֵפֶץ זֶה אוֹ קַרְקַע זֶה שֶׁל רְאוּבֵן וְאַחַר שֶׁקָּנָה הַלּוֹקֵחַ אָמַר רְאוּבֵן אֵינִי רוֹצֶה לִמְכֹּר בְּדָמִים אֵלּוּ מַחֲזִיר הַלּוֹקֵחַ שֶׁחֵרֵי לֹא פָּסַק לוֹ דָּמִים וְאָמַר לוֹ מָכוּר לְךָ בְּכָךְ וְכָךְ. [כָּל] סַרְסוּר שֶׁאָבַד הַחֵפֶץ מִיָּדוֹ אוֹ נִגְנַב אוֹ נִשְׁבַּר חַיָּב לְשַׁלֵּם מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹשֵׂא שָׂכָר:

ח הַלּוֹקֵחַ כֵּלִים מִבֵּית הָאַמָּן לְשַׂגְּרָן לְבֵית חָמִיו וְאָמַר לוֹ אִם מְקַבְּלִין אוֹתָן מִמֶּנִּי אֲנִי אֶתֵּן לְךָ אֶת דְּמֵיהֶם וְאִם לָאו אֶתֵּן שָׂכָר מוּעָט וְנֶאֶנְסוּ בַּהֲלִיכָה חֵרֵי זֶה חַיָּב לְשַׁלֵּם. וְאִם נֶאֶנְסוּ בַּחֲזָרָה פָּטוּר. נִטְלָן עַל מְנָת לְמָכְרָן לַאֲחֵרִים וְאָמַר לוֹ אִם יִמְכְּרוּ בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי אוֹ עַד זְמַן פְּלוֹנִי אֶתֵּן לְךָ דָּמִים כָּךְ וְכָךְ וְאִם לֹא יִמְכְּרוּ אַחְזִירֵם לְךָ וְנֶאֶנְסוּ בֵּין בַּהֲלִיכָה בֵּין בַּחֲזָרָה חַיָּב לְשַׁלֵּם:

ט כָּל שֶׁלִּיחַ שֶׁטָּעַן שֶׁאָרְעוֹ אֹנֶס פְּלוֹנִי וְהִפְסִיד כָּךְ וְכָךְ חֵרֵי זֶה נִשְׁבָּע שְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִין עַל טַעֲנָתוֹ וְיִפָּטֵר. וְאִם הָיָה הָאֹנֶס בְּמָקוֹם שֶׁאֶפְשָׁר לְהָבִיא עָלָיו עֵדִים אוֹ דָּבָר שֶׁהוּא גָּלוּי וְיָדוּעַ שֶׁחֵרֵי יִמְצָא עֵדִים חֵרֵי זֶה צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה עַל טַעֲנָתוֹ וְאִם לֹא הֵבִיא עֵדִים אֵינוֹ נֶאֱמָן וּמְשַׁלֵּם. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁאָמַר לִשְׁלוּחוֹ קַנֵּה לִי אַרְבַּע מֵאוֹת גַּרְבֵי יַיִן מִמָּעוֹת שֶׁהָיוּ לִי בְּיָדוֹ וְקָנָה לוֹ וְנִמְצְאוּ חֹמֶץ אָמְרוּ חֲכָמִים מִנַּיִן גָּדוֹל כָּזֶה שֶׁהֶחְמִיץ קוֹל יֵשׁ לוֹ הוֹאִיל וְאֶפְשָׁר לְהָבִיא רְאָיָה יָבִיא רְאָיָה שֶׁלֹּא הָיָה הַיַּיִן חֹמֶץ בְּשָׁעָה שֶׁלָּקַח וְיִפָּטֵר וְאִם לֹא יָבִיא רְאָיָה יְשַׁלֵּם. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה מִדְּבָרִים שֶׁהָרְאָיָה מְצוּיָה בָּהֶן אֲבָל דָּבָר הַנֶּעֱלָם שֶׁאֵין רְאָיָתוֹ מְצוּיָה יִשָּׁבַע עָלָיו. וְכֵן הַדִּין בְּכָל טַעֲנָה שֶׁיִּטְעֹן הַשָּׁתָף וְכַיּוֹצֵא בּוֹ. וְכֵן הַדִּין בְּטַעֲנַת הַשּׁוֹמְרִין אִם הָרְאָיָה יְכוֹלָה לִהְיוֹת אוֹ יָבִיא רְאָיָה עַל טַעֲנָתוֹ אוֹ יְשַׁלֵּם כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר:

פרק ג

א מִי שֶׁהָיְתָה לוֹ קַרְקַע תַּחַת יַד אֶחָד אוֹ שֶׁהָיוּ לוֹ מַטַּלְטְלִין פִּקָּדוֹן וְרָצָה לַעֲשׂוֹת שָׁלִיחַ לָדוּן עִם זֶה וּלְהוֹצִיא הַקַּרְקַע אוֹ הַפִּקָּדוֹן מִתַּחַת יָדוֹ חֵרֵי זֶה כּוֹתֵב לוֹ הַרְשָׁאָה וְצָרִיךְ לִקְנוֹת מִיָּדוֹ שֶׁהַרְשָׁהוּ וְאוֹמֵר לוֹ דוֹן וּזְכֵה וְהוֹצֵא לְעַצְמְךָ וְכַיּוֹצֵא בְּעִנְיָנִים אֵלּוּ. וְאִם לֹא כָּתַב לוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לָדוּן עִמּוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא אוֹמֵר לוֹ

אֵין אַתָּה בַּעַל דִּינִי. וְאַף עַל פִּי שֶׁכָּתַב לוֹ כֵּן אֵינוֹ אֶלָּא שָׁלִיחַ וְכָל מַה שֶּׁיִּזְכֶּה בּוֹ חֲבֵרִי הוּא שֶׁל מְשַׁלְּחוֹ. וְכָל הַהוֹצָאוֹת שֶׁיּוֹצִיא הַשָּׁלִיחַ עַל דִּין זֶה שֶׁהַרְשָׁה חֲבֵרִי הַמְשַׁלֵּחַ חַיָּב בָּהֶן. שֶׁכָּךְ כּוֹתְבִין בְּהַרְשָׁאָה כָּל שֶׁתּוֹצִיא בְּדִין זֶה עָלַי לְשַׁלְּמוֹ:

ב הַקְּנָה לָזֶה שֶׁהַרְשָׁה שְׁלִישׁ אוֹ רְבִיעַ מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ בְּיַד חֲבֵרוֹ חֲבֵרִי זֶה עוֹשֶׂה דִּין עַל הַכֹּל הוֹאִיל וְדָן עַל חֶלְקוֹ וַחֲבֵרִי הוּא בַּעַל דִּינוֹ בְּחֶלְקוֹ דָּן עַל הַכֹּל:

ג אֶחָד מִן הָאַחִים שֶׁלֹּא חָלְקוּ אוֹ מִן הַשֻּׁתָּפִין שֶׁבָּא לִתְבֹּעַ תּוֹבֵעַ עַל הַכֹּל. הוֹאִיל וְיֵשׁ לוֹ חֵלֶק בְּזֶה הַמָּמוֹן אֵין צָרִיךְ הַרְשָׁאָה מִשְּׁאָר שֻׁתָּפִין. וְאֵין הַשֻּׁתָּף הָאַחֵר יָכוֹל לוֹמַר לְשֻׁתָּפוֹ שֶׁדָּן אִלּוּ הָיִיתִי אֲנִי שָׁם הָיִיתִי תּוֹבֵעַ טְעָנוֹת אֲחֵרוֹת וּמְחַיֵּב בַּעַל דִּינִי. שֶׁחֲבֵרִי אוֹמֵר לוֹ לָמָּה לֹא בָאתָ לִתְבֹּעַ גַּם אַתָּה. לְפִיכָךְ אִם הָיָה בִּמְדִינָה אַחֶרֶת יֵשׁ לוֹ לַחֲזוֹר עַל בַּעַל הַדִּין וְלָדוּן עִמּוֹ וְלוֹמַר לוֹ אֲנִי אֵינִי מוֹדֶה בְּכָל מַה שֶּׁטָּעַן שֻׁתָּף שֶׁלִּי. לְפִיכָךְ יֵשׁ לַנִּתְבָּע לְעַכֵּב וְלוֹמַר לָזֶה אוֹ דוּן עִמִּי בְּחֶלְקְךָ אוֹ הָבֵא הַרְשָׁאָה שֶׁחֲבֵרִי מָמוֹן שְׁנֵיכֶם בְּיָדִי וּשְׁנֵיכֶם בַּעֲלֵי דִּינִי וּלְמָחָר יָבוֹא אָחִיךָ אוֹ שֻׁתָּפְךָ וְיִתְבַּע גַּם הוּא:

ד הַבַּעַל בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ צָרִיךְ הַרְשָׁאָה. וְאִם יֵשׁ פֵּרוֹת בַּקַּרְקַע מִתּוֹךְ שֶׁיֵּשׁ לָדוּן עַל הַפֵּרוֹת שֶׁחֲבֵרִי הֵן שֶׁלּוֹ דָּן עַל הָעִקָּר וְאֵין צָרִיךְ הַרְשָׁאָה מֵאִשְׁתּוֹ שֶׁאִם אֵין לוֹ קַרְקַע אֵין לוֹ פֵּרוֹת:

ה מִי שֶׁהָיָה לוֹ בְּיַד חֲבֵרוֹ פִּקָּדוֹן אוֹ מִלְוֶה בֵּין בְּמִסַּלְטְלִין בֵּין מָעוֹת וְעָשָׂה שָׁלִיחַ בְּעֵדִים לַהֲבִיאָן לוֹ הָרְשׁוּת בְּיַד זֶה שֶׁהֵם אֶצְלוֹ אִם רָצָה לִתֵּן נִפְטָר וְאֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן שֶׁחֲבֵרִי נָתַן לִשְׁלוּחוֹ. וְאִם לֹא רָצָה לִתֵּן אֵינוֹ נוֹתֵן שֶׁאֵין זֶה בַּעַל דִּינוֹ עַד שֶׁיָּבוֹא בְּהַרְשָׁאָה עַל הַפִּקָּדוֹן. וְכָל הַבָּא בְּהַרְשָׁאָה חֲבֵרִי הוּא בְּכֹלַל הַנֶּאֱמָר בָּהֶן (יחזקאל יח יח) "וַאֲשֶׁר לֹא טוֹב עָשָׂה בְּתוֹךְ עַמּוֹ":

ו הַתּוֹבֵעַ חֲבֵרוֹ בְּדִין בְּמִסַּלְטְלִין אוֹ בְּמָעוֹת שֶׁהִפְקִיד אֶצְלוֹ וְכָפַר בּוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לִכְתֹּב הַרְשָׁאָה עָלָיו שֶׁנִּמְצָא זֶה כְּמְשַׁקֵּר שֶׁהוּא אוֹמֵר לוֹ הִרְשֵׁיתִיךָ לִטֹּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לִי בְּיַד פְּלוֹנִי וּכְבָר אָמַר פְּלוֹנִי שֶׁאֵין לוֹ אֶצְלוֹ כְּלוּם. וְכֵן מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב לוֹ חֲבֵרוֹ שְׁבוּעָה אֵינוֹ יָכוֹל לִכְתֹּב הַרְשׁוֹת אַחֵר עָלָיו לְהַשְׁבִּיעוֹ שֶׁאֵין שָׁם דָּבָר שֶׁיִּקָּנֶה לוֹ וְאֵין אָדָם מַרְשֶׁה עַל תְּבִיעַת דְּבָרִים שֶׁאֵין הַדְּבָרִים נִקְנִין אֶלָּא עַל תְּבִיעַת הַמָּמוֹן:

ז מִי שֶׁהָיוּ לוֹ מָעוֹת פִּקָּדוֹן בְּיַד אַחֵר וְרָצָה לְהַרְשׁוֹת שָׁלִיחַ לְהַבִיאָן אֵין הַקִּנְיָן מְיַדּוֹ מוֹעִיל בָּזֶה שֶׁאֵין הַמַּטְבֵּעַ נִקְנֶה בַּחֲלִיפִין. אֶלָּא כְּיַצַּד עוֹשֶׂה. נוֹתֵן לוֹ קַרְקַע כָּל שֶׁהוּ וּמַקְנֶה לוֹ הַמָּעוֹת עַל גַּבָּהּ כְּדֵי לְהוֹצִיאָן בְּהַרְשָׁאָה זוֹ וְהוֹלֵךְ וְדָן עִמּוֹ וּמוֹצִיאָן. הָיְתָה לוֹ מִלְוֶה בְּיַד אַחֵר אֵינוֹ יָכוֹל לִכְתֹּב הַרְשָׁאָה עָלֶיהָ וַאֲפִלּוּ הָיָה הַחוֹב מִפְּנֵי שֶׁהַמִּלְוֶה לְהוֹצָאָה נִתְּנָה וְאֵין אָדָם מַקְנֶה לַחֲבֵרוֹ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בָּעוֹלָם. וְאֵין לוֹ דֶּרֶךְ שֶׁיַּקְנֶה אָדָם חוֹב בָּהּ אֶלָּא בְּמַעֲמַד שְׁלָשְׁתָּן וְהוּא דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ טַעַם כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. אוֹ בְּהַקָּנַת שְׁטַר הַחוֹב עַצְמוֹ בִּכְתִיבָה וּמְסִירָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַקְנֶה הַשִּׁעְבּוּד שֶׁבּוֹ. זֶהוּ הַדִּין שֶׁיֵּרָאֶה לִי מִן הַגְּמָרָא. אֲבָל הַגְּאוֹנִים תִּקְּנוּ שֶׁכּוֹתְבִין הַרְשָׁאָה אַף עַל הַמִּלְוֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטֹּל כָּל אֶחָד מָמוֹן חֲבֵרוֹ וְיֵלֵךְ לוֹ לִמְדִינָה אַחֶרֶת. וְעוֹד תִּקְּנוּ שֶׁאִם הִרְשָׁהוּ לִטֹּל מָעוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּיַד חֲבֵרוֹ אוֹ לִתְבֹּעַ מִמֶּנּוּ הַלְוָאָה וְלֹא הָיְתָה לַמַּקְנֶה קַרְקַע מַקְנֶהוּ אַרְבַּע אַמּוֹת מֵחֶלְקוֹ שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּמַקְנֶה לוֹ הַמָּעוֹת עַל גַּבָּן. וּדְבָרִים אֵלּוּ דְּבָרִים קַלִּים הֵן עַד מְאֹד וּרְעוּעִים שֶׁזֶּה מִי יֹאמַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֵלֶק בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַאֲפִלּוּ הוּא רָאוּי אֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ. וְהַגְּאוֹנִים עַצְמָן שֶׁתִּקְּנוּ תַּקָּנָה זוֹ אָמְרוּ שֶׁאֵין אוֹמְרִין יִקַּב הַדִּין אֶת הָהָר וְאֵינָהּ אֶלָּא כְּדֵי לְאַיֵּם עַל הַנִּתְבָּע. אִם רָצָה לָדוּן וְלִתֵּן בְּהַרְשָׁאָה זוֹ נִפְטָר. וְלָמָּה יִפָּטֵר שֶׁאֵין זֶה הַבָּא בְּהַרְשָׁאָה זוֹ הָרְעוּעָה פָּחוֹת מִשָּׁלִיחַ שֶׁעָשָׂהוּ בְּעֵדִים. אֲבָל אִם לֹא יִרְצֶה הַנִּתְבָּע לָדוּן עִמּוֹ אֵין כּוֹפִין לִתֵּן לוֹ וְלֹא לְהַשְׁבִּיעַ עַד שֶׁיָּבוֹא בַּעַל דִּינוֹ. וְכֵן הוֹרוּ שֶׁאִם הָיְתָה לוֹ מִלְוֶה אֵצֶל חֲבֵרוֹ בֵּין בִּשְׁטָר בֵּין בְּעֵדֵי קִנְיָן אַף עַל פִּי שֶׁכָּפַר בָּהּ בְּבֵית דִּין כּוֹתְבִין עָלָיו הַרְשָׁאָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּפִירַת שִׁעְבּוּד קַרְקַע. אֲבָל אִם מִלְוֶה עַל פֶּה הִיא שֶׁכָּפַר בָּהּ לֹא תִּקְּנוּ שֶׁיִּכְתְּבוּ עָלֶיהָ הַרְשָׁאָה:

ח מִי שֶׁהִרְשָׁה לְאֶחָד וְרָצָה לְבַטֵּל הַשְּׁלִיחוּת וּלְהַרְשׁוֹת לְאַחֵר חֲבֵרִי זֶה מְבַטֵּל. וְאֵין לַמַּרְשֶׁה לִכְתֹּב הַרְשָׁאָה לְאַחֵר שֶׁזֶּה אוֹמֵר אֵין רְצוֹנִי שֶׁיִּהְיֶה פִּקָּדוֹנִי בְּיַד אַחֵר. לְפִיכָךְ אִם הִתְנָה עָלָיו שֶׁיִּרְשֶׁה הוּא לְאַחֵר וְאַחֵר לְאַחֵר חֲבֵרִי הַשְּׁלִישִׁי כּוֹתֵב הַרְשָׁאָה לַשֵּׁנִי וְשֵׁנִי לַשְּׁלִישִׁי הַכֹּל לְפִי תְּנָאוֹ:

ט הַבָּא בְּהַרְשָׁאָה שֶׁמָּחַל לְזֶה הַנִּתְבָּע אוֹ שֶׁמָּכַר לוֹ אוֹ שֶׁמָּחַל לוֹ עַל הַשְּׁבוּעָה אוֹ שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ פְּשָׁרָה לֹא עָשָׂה כְּלוּם שֶׁחֲבֵרִי אוֹמֵר לוֹ לְתַקֵּן שֶׁלַּחְתִּיךָ וְלֹא לְעַוֵּת. לְפִיכָךְ אִם הִתְנָה עִמּוֹ בֵּין לְתַקֵּן בֵּין לְעַוֵּת אֲפִלּוּ מָחַל לוֹ עַל הַכֹּל חֲבֵרִי זֶה מָחוּל:

י רְאוּבֵן שֶׁבָּא בְּהַרְשָׁאָה וְתָבַע שִׁמְעוֹן אֵין שִׁמְעוֹן יָכוֹל לִדְחוֹתוֹ וְלוֹמַר לוֹ שֻׁמָּא הַמְשַׁלֵּחַ אוֹתְךָ הִרְשָׁה אַחֵר וּבְטֵל שְׁלִיחוּתְךָ שֶׁחֲבֵרִי רְאוּבֵן אוֹמֵר לוֹ תֵּן לִי הַפִּקָּדוֹן שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדְךָ וְזוֹ הַרְשָׁאָתִי תִּהְיֶה אֶצְלְךָ. וְאִם הַמַּפְקִיד הִרְשָׁה אַחֵר הוּא הִפְסִיד עַל עַצְמוֹ וְשִׁמְעוֹן פָּטוּר שֶׁחֲבֵרִי בְּהַרְשָׁאָתוֹ נָתַן:

יא רְאוּבֵן שֶׁבָּא בְּהַרְשָׁאַת שִׁמְעוֹן וְתָבַע לֵוִי וְאָמַר לֵוִי לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם אֲבָל יִשָּׁבַע שִׁמְעוֹן וְיִטֹּל מוֹצִיאִין הַמָּמוֹן מִיַּד לֵוִי וְיִהְיֶה מֻנָּח בְּבֵית דִּין עַד שֶׁיָּבוֹא שִׁמְעוֹן וְיִשָּׁבַע וְיִטֹּל. וְכֵן כָּל הַדְּבָרִים שֶׁתּוֹלֶה לֵוִי בְּשִׁמְעוֹן יָדוּן רְאוּבֵן וְיִהְיֶה הַמָּמוֹן מֻנָּח בְּבֵית דִּין עַד שֶׁיָּבוֹא שִׁמְעוֹן וְיִשָּׁאֵל. וְיֵשׁ לִרְאוּבֵן לְהַחֲרִים עַל מִי שֶׁטּוֹעֵן טַעֲנַת שֶׁקֶר כְּדֵי לְעַכֵּב הַמָּמוֹן וּלְאַחֲרוֹ. נִתְחַיֵּב לֵוִי שְׁבוּעָה אֵינוֹ יָכוֹל לְעַכֵּב וְלוֹמַר לוֹ אֵינִי נִשְׁבָּע עַד שֶׁאַחֲרִים בִּפְנֵי שִׁמְעוֹן עַל מִי שֶׁטּוֹעֵן עָלַי שֶׁקֶר שֶׁאֵין זֶה הַחֵרֶם אֶלָּא תַּקָּנָה קַלָּה שֶׁתִּקְּנוּ הַגְּאוֹנִים הָאַחֲרוֹנִים כְּדֵי שֶׁיְּכוֹנוּ בַּעֲלֵי דִּינִין טַעֲנוֹתֵיהֶן וְאֵין מְעַכְּבִין שְׁבוּעָתוֹ שֶׁל זֶה מִפְּנֵי תַּקָּנָה זוֹ הַקַּלָּה:

פרק ד

א כְּשֶׁירְצוּ הַשֻּׁתָּפִין לְהִשְׁתַּתֵּף בְּמָה יִקְנֶה כָּל אֶחָד מֵהֶן מָמוֹן חֲבֵרוֹ לְהִשְׁתַּתֵּף בּוֹ. אִם בְּמָעוֹת נִשְׁתַּתְּפוּ יָבִיא זֶה מְעוֹתָיו וְיָבִיא זֶה מְעוֹתָיו וְיִטָּלוּ אוֹתָן לְכִיס אֶחָד וְיַגְבִּיהוּ אֶת הַכִּיס שְׁנֵיהֶם. אֲבָל אִם כָּתְבוּ שְׁטָר וְהֵעִידוּ עֵדִים אַף עַל פִּי שֶׁקָּנוּ מִיַּד שְׁנֵיהֶם שֶׁיָּבִיא זֶה מֵאָה וְזֶה מֵאָה וְיִשְׁתַּתְּפוּ בָּהֶן לֹא קָנוּ וַעֲדַיִן לֹא נַעֲשׂוּ שֻׁתָּפִין. שֶׁאֵין הַמַּטְבֵּעַ נִקְנֶה בַּחֲלִיפִין. לְפִיכָךְ אִם נִשְׁתַּתְּפוּ בִּשְׂאָר הַמִּטַּלְטְלִין כֵּיוָן שֶׁקָּנוּ מִיָּדָם שֶׁיָּבִיא זֶה חֲבִיתוֹ שֶׁל יַיִן וְזֶה כַּדּוֹ שֶׁל דְּבַשׁ וַהֲרֵי נִשְׁתַּתְּפוּ בָּהֶן נַעֲשׂוּ שֻׁתָּפִין בָּהֶן. וְכֵן אִם עֵרְבוּ פֵּרוֹתֵיהֶן אוֹ שֶׁשָּׁכְרוּ מָקוֹם בְּשֻׁתָּפוּת וְהִנִּיחַ זֶה כַּדּוֹ וְזֶה חֲבִיתוֹ שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ בָּהֶן הֲרֵי אֵלּוּ שֻׁתָּפִין. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר בְּכָל הַדְּרָכִים שֶׁקּוֹנֶה הַלּוֹקֵחַ בְּאוֹתָן הַדְּרָכִים עַצְמָן קוֹנִין הַשֻּׁתָּפִין זֶה מִזֶּה הַמָּמוֹן הַמֻּטָּל בֵּינֵיהֶם לְהִשְׁתַּתֵּף בּוֹ:

ב הָאֲמָנִין שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ בְּאֲמָנוּת אַף עַל פִּי שֶׁקָּנוּ מִיָּדָם אֵינָן שֻׁתָּפִין. כֵּיצַד שְׁנֵי חַיָּטִים אוֹ שְׁנֵי אוֹרְגִים שֶׁהִתְנוּ בֵּינֵיהֶם שֶׁכָּל שֶׁיִּזְקַח זֶה וְזֶה בְּמִלַאכְתּוֹ יִהְיֶה בֵּינֵיהֶן בְּשָׁוֶה אֵין כָּאן שֻׁתָּפוּת כְּלָל שֶׁאֵין אָדָם מַקְנֶה לַחֲבֵרוֹ דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם. אֲבָל אִם הָיוּ לוֹקְחִין הַבְּגָדִים בְּמָמוֹן עַצְמָן וְתוֹפְרִין אוֹתָן וּמוֹכְרִין וְלוֹקְחִין הַשְׁתִּי וְהָעֶרֶב מִמְּעוֹתֵיהֶן וְאוֹרְגִים וּמוֹכְרִין וְנִשְׁתַּתְּפוּ בַּמָּעוֹת שֶׁלּוֹקְחִין בּוֹ הֲרֵי אֵלּוּ שֻׁתָּפִין וְכָל מַה שֶּׁיִּרְוִיחוּ בִּשְׂכַר מְלַאכְתָּן וּבְמַשָּׂאן וּבְמַתָּנַן הֲרֵי אֵלּוּ לָאֶמְצַע:

ג הַשֻּׁתָּפִין שֶׁהִטִּילוּ לְכִיס זֶה מָנֶה וְזֶה מָאתַיִם וְזֶה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְנִתְעַסְּקוּ כֻּלָּן בַּמָּמוֹן וּפָחֲתוּ אוֹ הוֹתִירוּ הַשָּׂכָר אוֹ הַפְּחָת בֵּינֵיהֶם בְּשָׁוֶה לְפִי מִנְיָנָם וְלֹא לְפִי הַמָּעוֹת. וַאֲפִלּוּ לָקְחוּ שׁוֹר לְטָבְיָחָה שֶׁאֵלּוּ טְבָחוּהוּ הָיָה נוֹטֵל כָּל אֶחָד מִבְּשָׂרוֹ כְּפִי מְעוֹתָיו אִם מְכָרוּהוּ חַי וּפָחֲתוּ אוֹ הוֹתִירוּ הַשָּׂכָר אוֹ הַפְּחָת לָאֶמְצַע. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁנָּשְׂאוּ וְנָתְנוּ בַּמָּעוֹת שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ בָּהֶן אֲבָל אִם הַמָּעוֹת קַיָּמִין וַעֲדַיִן לֹא הוֹצִיאוּ אוֹתָן וּפָחֲתוּ אוֹ הוֹתִירוּ מֵחֲמַת הַמִּטְבֵּעַ שֶׁשִּׁנָּה הַמֶּלֶךְ אוֹ אַנְשֵׁי הַמְּדִינָה חוֹלְקִין הַשָּׂכָר אוֹ הַהֶפְסֵד לְפִי הַמָּעוֹת. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּסָתָם אֲבָל אִם הִתְנוּ שֶׁיִּטֹּל בַּעַל הַמֵּאָה שִׁשָּׁה רְבָעִים מִן הַשָּׂכָר וְיִטֹּל בַּעַל הַמָּאתַיִם רְבִיעַ וְאִם נִפְחֲתוּ לֹא יִפְחֹת זֶה שֶׁיִּטֹּל שִׁשָּׁה רְבִיעֵי הַשָּׂכָר אֶלָּא רְבִיעַ הַהֶפְסֵד וַיַּפְסִיד זֶה שְׁנוֹטֵל רְבִיעַ הַשָּׂכָר שִׁשָּׁה רְבָעִים מִן הַפְּחָת הֲרֵי אֵלּוּ חוֹלְקִין כְּפִי מַה שֶּׁהִתְנוּ. שֶׁכָּל תְּנַאי שֶׁבְּמָמוֹן קַיָּם:

ד הַשֻּׁתָּפִין שֶׁהִתְנוּ בֵּינֵיהֶם שֶׁיַּעַמְדוּ בְּשֻׁתָּפוּת זְמַן קָצוּב כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶן מְעַכֵּב עַל חֲבֵרוֹ וְאֵינוֹ יָכוֹל לַחְלֹק עַד שֶׁיַּגִּיעַ הַזְּמַן אוֹ עַד שֶׁיִּכְלֶה מָמוֹן הַשֻּׁתָּפוּת וְאֵין אֶחָד מֵהֶן יָכוֹל לִטֹּל חֶלְקוֹ מִן הַקֶּרֶן וְלֹא בַּשָּׂכָר עַד סוֹף הַזְּמַן. נִשְׁתַּתְּפוּ סְתָם וְלֹא קָבְעוּ לָהֶם זְמַן הֲרֵי אֵלּוּ חוֹלְקִין כָּל זְמַן שֶׁיִּרְצֶה אֶחָד מֵהֶן וְזֶה נוֹטֵל חֶלְקוֹ מִן הַסְּחוֹרָה וְזֶה נוֹטֵל חֶלְקוֹ. וְאִם לֹא הָיְתָה בְּאוֹתָהּ סְחוֹרָה דֵּין חֲלוּקָה אוֹ שֶׁהָיְתָה בַּחֲלוּקָתָהּ הֶפְסֵד הֲרֵי אֵלּוּ מוֹכְרִין אוֹתָהּ וְחוֹלְקִין אֶת הַדָּמִים. הָיָה זְמַן יָדוּעַ לִמְכִירַת אוֹתָהּ סְחוֹרָה יֵשׁ לְכָל אֶחָד מֵהֶן לְעַכֵּב שֶׁלֹּא יַחֲלוֹקוּ עַד שֶׁתִּמָּכֵר הַסְּחוֹרָה בַּזְּמַן הַיָּדוּעַ לִמְכִירָתָהּ. וְאֵין אֶחָד נוֹטֵל מִן הַקֶּרֶן וְלֹא מִן הָרֶוַח עַד זְמַן הַחֲלוּקָה אֶלָּא אִם הִתְנוּ בֵּינֵיהֶם. הָיָה לָהֶם חוֹב אֵצֶל אֲחֵרִים אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר לַחֲבֵרוֹ לֹא נַחְלֹק עַד שֶׁנִּגְבֶּה כָּל חוֹב שֶׁיֵּשׁ לָנוּ אֶלָּא חוֹלְקִין וּכְשֶׁיִּפָּרְעוּ הַחוֹבוֹת יִטֹּל כָּל אֶחָד חֶלְקוֹ. הָיָה עֲלֵיהֶן חוֹב לְאַחֵר אִם אֵינָן אַחְרָאִין זֶה לָזֶה חוֹלְקִין וְלִכְשֶׁיִּגִּיעַ זְמַן הַחוֹב לְפָרְעוֹ יִתֵּן כָּל אֶחָד חֶלְקוֹ. וְאִם הֵן אַחְרָאִים כָּל אֶחָד מֵהֶן מְעַכֵּב לַחְלֹק עַד שֶׁיִּגִּיעַ זְמַן הַשָּׂטָר וְיִפָּרְעוּ הַחוֹב. וְלָמָּה מְעַכֵּב שֶׁהֲרֵי חֲבֵרוֹ אוֹמֵר לוֹ הוֹאִיל וְכָל אֶחָד מִמֶּנּוּ חַיָּב לְשַׁלֵּם כָּל הַשָּׂטָר נִשָּׂא וְנִתֵּן בְּדָמִים אֵלּוּ עַד שֶׁיִּגִּיעַ הַזְּמַן. אָמַר לוֹ חֲבֵרוֹ נַחְלֹק וְטֹל אַתָּה דָּמִים כְּנֶגֶד כָּל הַשָּׂטָר וַעֲשֵׂה מֵהֶן סְחוֹרָה לְעַצְמְךָ וּתְשַׁלֵּם כָּל הַשָּׂטָר בִּזְמַנּוֹ יֵשׁ לוֹ לְעַכֵּב עַדַיִן וְלוֹמַר לוֹ שֶׁמָּא נִפְסִיד וְהַשְּׁנַיִם יוֹתֵר מֵרְוִיחִין מִן הָאֶחָד:

ה הַנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ לֵילֵךְ לִמְדִינָה פְּלוֹנִית לִסְחוֹרָה אוֹ לִקְנוֹת לוֹ פֵּרוֹת לִסְחוֹרָה אוֹ לֵישֵׁב בּוֹ בַּחֲנוּת אֵינוֹ יָכוֹל לַחְזֹר בּוֹ וּלְהַחְזִיר הַמָּמוֹן מִיַּד הַשֻּׁתָּף עַד שֶׁיֵּלֵךְ לַמָּקוֹם שֶׁהִתְנוּ וְיַחְזֹר אוֹ עַד שֶׁיִּקְנוּ אוֹתָן הַפֵּרוֹת וְיִמְכֹּר אוֹ עַד שֶׁיֵּשֵׁב בַּחֲנוּת שֶׁזֶּה כְּמִי שֶׁקָּבַע זְמַן הוּא:

פרק ה

א הַמִּשְׁתַּתֵּף עִם חֲבֵרוֹ בְּסָתָם לֹא יִשָּׂנֶה מִמִּנְהַג הַמְּדִינָה בְּאוֹתָהּ הַסְּחוֹרָה. וְלֹא יֵלֵךְ לְמָקוֹם אַחֵר וְלֹא יִשְׁתַּתֵּף בָּהּ עִם אֲחֵרִים וְלֹא יִתְעַסֵּק בִּסְחוֹרָה אַחֶרֶת וְלֹא יִמְכֹּר בְּהַקָּפָה אֶלָּא דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִמָּכֵר תָּמִיד בְּהַקָּפָה וְלֹא יַפְקִיד בְּיַד אֲחֵרִים אֶלָּא אִם כֵּן הִתְנוּ בַּתְּחִלָּה אוֹ שֶׁעָשָׂה מִדַּעַת חֲבֵרוֹ. עָבַר וְעָשָׂה שֶׁלֹּא מִדַּעַת חֲבֵרוֹ וְאַחַר כָּךְ הוֹדִיעוֹ וְאָמַר לוֹ עָשִׂיתִי כָּךְ וְכָךְ וְהִסְכִּים לְמַעֲשָׂיו הֲרֵי זֶה פָּטוּר. וְאֵין כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ צְרִיכִין קִנְיָן אֶלָּא בִּדְבָרִים בִּלְבַד:

ב אֶחָד מִן הַשֻּׁתָּפִין שֶׁעָבַר וּמָכַר בְּהַקָּפָה אוֹ פֵּרַשׁ בַּיָּם אוֹ הָלַךְ לְמָקוֹם אַחֵר אוֹ שֶׁנָּשָׂא וְנָתַן בִּסְחוֹרָה אַחֶרֶת. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בְּאֵלּוּ הַדְּבָרִים כָּל פְּחָת שֶׁיָּבוֹא מֵחֲמַת שֶׁעָבַר חַיָּב לְשַׁלֵּם לְחֲבֵרוֹ וְאִם הָיָה שָׁם שָׂכָר הַשָּׂכָר לָאֶמְצַע כְּמוֹ שֶׁהִתְנוּ בֵּינֵיהֶם בַּשָּׂכָר. לְפִיכָךְ הַנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ בְּתוֹרַת שֻׁתָּפוּת לִקַּח בָּהֶן חִטִּים לִסְחוֹרָה וְהָלַךְ וְקָנָה שְׂעוֹרִים אוֹ שֶׁנָּתַן לוֹ מָעוֹת לִקְנוֹת שְׂעוֹרִים וְקָנָה חִטִּים. אִם פָּחֲתוּ פָּחֲתוּ לְזֶה שֶׁעָבַר וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לָאֶמְצַע. וְכֵן אִם הָלַךְ וְנִשְׁתַּתֵּף

עִם אַחֵר בְּמָמוֹן הַשֻּׁתָּפוּת אִם הִפְסִיד הִפְסִיד לְעַצְמוֹ וְאִם נִשְׁתַּכֵּר הַשָּׂכָר לָאֶמְצַע. אֲבָל אִם נִשְׁתַּתֵּף עִם אַחֵר בַּמָּמוֹן עַצְמוֹ אִם פֹּחֶת פֹּחֶת לְעַצְמוֹ וְאִם הִרְוִיחַ הִרְוִיחַ לְעַצְמוֹ. וְאִם הִתְנוּ בֵּינֵיהֶן הַכֹּל לְפִי הַתְּנַאי׃

ג הַנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ לְקַח בָּהֶן פֵּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר רַשַּׁאי לִקַּח לְעַצְמוֹ מֵאוֹתוֹ הַמִּין. וּכְשֶׁהוּא מוֹכֵר לֹא יִמְכֹּר שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד אֶלָּא מוֹכֵר אֵלּוּ בִּפְנֵי עַצְמָן [וְאֵלּוּ בִּפְנֵי עַצְמָן]. וְלֹא יִקַּח לְעַצְמוֹ חִטִּים וְלַחֲבֵרוֹ שְׂעוֹרִים אֶלָּא בְּכֻלָּן חִטִּים אוֹ בְּכֻלָּן שְׂעוֹרִים כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ מְעוֹת שְׁנֵיהֶם שָׁוִין בַּחֲבָלָה׃

ד אֶחָד מִן הַשֻּׁתָּפִין שֶׁאָמַר נוֹלִיךְ הַסְּחוֹרָה לְמָקוֹם פְּלוֹנִי שֶׁהִיא בְּיִקָּר וְנִמְכֹּר שָׁם אַף עַל פִּי שֶׁקִּבֵּל עָלָיו כָּל אֹנֶס אוֹ כָּל פֹּחֶת שֶׁיָּבוֹא חֲבֵרוֹ מְעַכֵּב עָלָיו שֶׁהֲרֵי אוֹמֵר לוֹ אֵין רְצוֹנִי שֶׁאֶתֵּן מָעוֹת שֶׁבְּיָדִי וְאֶהְיֶה רוֹדֵף אַחֲרֶיךָ לַדִּין לְהוֹצִיא מִמְּךָ. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה׃

ה אֶחָד מִן הַשֻּׁתָּפִין שֶׁבָּא לְיַשֵּׁן אֶת הַפֵּרוֹת עַד זְמַן הַיָּדוּעַ אֵין חֲבֵרוֹ מְעַכֵּב עָלָיו. וְאִם אֵין זְמַן לְאוֹתָן פֵּרוֹת חֲבֵרוֹ מְעַכֵּב עָלָיו׃

ו שֻׁתָּפִין שֶׁשָּׁמוּ פֵּרוֹתֵיהֶן וְנִשְׁתַּתְּפוּ בָּהֶן יֵשׁ לָהֶן הוֹנָיָה זֶה עַל זֶה. עֵרְבוּ פֵּרוֹת בְּלֹא שׁוּמָא וּמְכָרוּם וְנָשְׂאוּ וְנָתְנוּ בִּדְמֵיהֶן הֲרֵי אֵלּוּ מְחַשְּׁבִין אֶת הַפֵּרוֹת כַּמָּה הָיוּ שָׁוִין בְּעֵת שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ וּמְחַשְּׁבִין אֶת הַשָּׂכָר אוֹ הַהֶפְסֵד׃

ז שֻׁתָּפִין שֶׁמָּחֲלוּ לָהֶם מוֹכְסִין מָחֲלוּ לָאֶמְצַע. וְאִם אָמְרוּ מְשׁוּם פְּלוֹנִי מָחַלְנוּ מַה שֶּׁמָּחֲלוּ מָחֲלוּ לוֹ. הָיוּ בָּאִין בַּדֶּרֶךְ וְעָמְדוּ עֲלֵיהֶן לִסְטִים וְגָזְלוּ אֶת הַשַּׂיָּרָא וְהִצִּיל אֶחָד מִן הַשֻּׁתָּפִין הִצִּיל לָאֶמְצַע (אֲפִלּוּ אֵין יְכוֹלִים חֲבֵרָיו לְהַצִּיל דְּלָא פְּלַג כֵּינָן דְּלָא אָמַר כְּלוּם). וְאִם אָמַר לְעַצְמִי אֲנִי מַצִּיל (אִם יְכוֹלִים לְהַצִּיל הִצִּיל עַד כְּדֵי חֶלְקוֹ לְעַצְמוֹ וְהַיּוֹתֵר שֶׁלָּהֶם וְאִם אֵין יְכוֹלִין לְהַצִּיל) הִצִּיל לְעַצְמוֹ׃

ח דָּבָר הַיָּדוּעַ לִשְׁנֵי שֻׁתָּפִין אַף עַל פִּי שֶׁהוּא בִּרְשׁוּת אֶחָד מֵהֶן אֵינוֹ יוֹצֵא מֵחֶזְקָתוֹ שֶׁל שְׁנֵי כָּל יְמֵי הַשֻּׁתָּפוּת וְאֵינוֹ יָכוֹל לִטְעֹן שֶׁלְּקָחוֹ מִמֶּנּוּ אוֹ שֶׁנָּתַנּוֹ לוֹ בְּמַתָּנָה וְנֹאמַר לָאַחֵר שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה אֶלָּא הֲרֵי הוּא בְּחֶזְקַת שְׁנֵיהֶם עַד שֶׁיָּבִיא הָאַחֵר רְאָיָה׃

ט אֶחָד מִן הַשֻּׁתָּפִין שֶׁבָּא לַחֲלֹק שֶׁלֹּא מִדַּעַת חֲבֵרוֹ חוֹלֵק בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה וַאֲפִלּוּ הֵן הֶדְיוֹטוֹת וּבִלְבַד שֶׁיִּהוּ נֶאֱמָנִין וְיוֹדְעִין בְּשׁוּמָא. וְאִם חָלַק לָהּ בְּפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה לֹא עָשָׂה כְּלוּם. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁחָלְקוּ פֵּרוֹת. אֲבָל אִם הָיוּ מָעוֹת הַמָּעוֹת כַּחֲלוּקִים הֵם וְיֵשׁ לוֹ לְחַלֵּק שֶׁלֹּא בִּפְנֵי בֵּית דִּין וּמַנִּיחַ חֵלֶק חֲבֵרוֹ בְּבֵית דִּין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁהָיוּ הַמָּעוֹת כֻּלָּן מַטְבֵּעַ אֶחָד וְשָׁוִין. אֲבָל אִם הָיוּ מִקְצָתָן חֲדָשִׁים וּמִקְצָתָן יְשָׁנִים וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר אִם הָיוּ מִקְצָתָן יָפוֹת וּמִקְצָתָן רָעוֹת הֲרֵי הֵן כְּפֵרוֹת וְאֵין חוֹלְקִין אוֹתָם אֶלָּא בְּבֵית דִּין׃

י אָסוּר לְהִשְׁתַּתֵּף עִם עַכּוּ״ם שֶׁמָּא יִתְחַיֵּב לוֹ חֲבֵרוֹ שְׁבוּעָה וְיִשָּׁבְיעוֹ בִּירֻאתוֹ. וּכְבָר בֵּאַרְנוּ בִּמְקוֹמוֹ שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹת סְחוֹרָה בְּפֵרוֹת שְׁבִיעִית [וְלֹא בִּבְכוֹרוֹת] וְלֹא בְּטֶרֵפוֹת וְלֹא בִּנְבֵלוֹת וְלֹא בִּתְרוּמוֹת וְלֹא בִּשְׁקָצִים וּרְמָשִׂים. וְאִם עָבַר וְעָשָׂה הַשָּׂכָר לָאֶמְצַע. וְנִרְאֶה לִי שֶׁאִם הִפְסִיד הִפְסִיד לְעַצְמוֹ מִפְּנֵי שֶׁעָבַר׃

יא אֶחָד מִן הַשֻּׁתָּפִין אוֹ מִן הַמִּתְעַסְּקִין שֶׁמֵּת בָּטְלָה הַשֻּׁתָּפוּת אוֹ הֶעֱסֵק אַף עַל פִּי שֶׁהִתְנוּ לִזְמַן קָבוּעַ שֶׁכְּבָר יָצָא הַמָּמוֹן לִרְשׁוּת הַיּוֹרְשִׁים. וְכֵן הוֹרוּ הַגְּאוֹנִים׃

פרק ו

א שְׁנַיִם שֶׁהֵן נוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין בְּמָמוֹן הַשֻּׁתָּפוּת אַף עַל פִּי שֶׁהַמָּמוֹן שֶׁל אֶחָד מֵהֶן הֲרֵי זוֹ נִקְרֵאת שֻׁתָּפוּת וְאִם פָּחֲתוּ אוֹ הוֹתִירוּ הֲרֵי הוּא לָאֶמְצַע. וְיֵשׁ לָהֶם לְהִתְנוֹת בַּשָּׂכָר וּבַהֶפְסֵד כָּל מַה שֶּׁיִּרְצוּ כְּמוֹ שֶׁבֵּארְנוּ. אֲבָל אִם הָיָה הָאֶחָד בִּלְבַד הוּא שֶׁנּוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּמָמוֹן הַשִּׁתּוּף אַף עַל פִּי שֶׁהַמָּמוֹן מִשֶּׁל שְׁנֵיהֶם הֲרֵי זוֹ הַשֻּׁתָּפוּת נִקְרֵאת עֶסֶק וְזֶה הַנּוֹשֵׂא וְנוֹתֵן נִקְרָא מִתְעַסֵּק שֶׁהֲרֵי הוּא לְבַדּוֹ מִתְעַסֵּק בְּמַשָּׂא וּמַתָּן וְשֻׁתָּפוֹ שֶׁאֵינוֹ נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן נִקְרָא בַּעַל הַמָּעוֹת׃

ב תִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁכָּל הַנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ לְהִתְעַסֵּק בָּהֶן יִהְיֶה חֲצִי הַמָּמוֹן בְּתוֹרַת הַלְוָאָה וַהֲרֵי הַמִּתְעַסֵּק חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ אַף עַל פִּי שֶׁאָבַד בְּאֹנֶס וְהַחֲצִי הָאַחֵר בְּתוֹרַת פִּקָּדוֹן וַהֲרֵי הוּא בְּאַחֲרָיוּת בַּעַל הַמָּעוֹת. וְאִם נִגְנַב אוֹ אָבַד הַחֲצִי שֶׁל פִּקָּדוֹן אֵין הַמִּתְעַסֵּק חַיָּב לְשַׁלֵּם וּלְפִיכָךְ יִהְיֶה שָׂכַר זוֹ הַחֲצִי אִם הִרְוִיחַ שֶׁל בַּעַל הַמָּעוֹת. וּלְפִי תַּקָּנָה זוֹ אִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה הַשָּׂכָר אוֹ הַהֶפְסֵד שֶׁל כָּל הַמָּמוֹן לָאֶמְצַע בְּשָׁוֶה שֶׁאִם אַתָּה אוֹמֵר כֵּן נִמְצָא בַּעַל הַמָּמוֹן נוֹטֵל שָׂכַר חֲצִי מְעוֹתָיו שֶׁהֵן פִּקָּדוֹן וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה כְּלוּם אֶלָּא זֶה הַמִּתְעַסֵּק טוֹרֵחַ לוֹ בַּחֲצִי שֶׁל פִּקָּדוֹן מִפְּנֵי מְעוֹתָיו שֶׁהִלְוָהוּ וְנִמְצָא בְּאֵין לִידֵי אֲבַק רִבִּית. וְהֵיאַךְ יַעֲשׂוּ אִם רוֹצֶה לִהְיוֹת הַשָּׂכָר אוֹ הַהֶפְסֵד לָאֶמְצַע בְּשָׁוֶה יִתֵּן לַמִּתְעַסֵּק שֶׁכָּרוֹ יוֹם וְיוֹם מִימֵי הַשֻּׁתָּפוּת כְּפוֹעֵל בָּטֵל שֶׁל אוֹתָהּ מְלָאכָה שֶׁבָּטֵל מִמֶּנָּה. וְאִם הָיָה לוֹ עֶסֶק אַחֵר כָּל שֶׁהוּא לְהִתְעַסֵּק בּוֹ עִם מְעוֹתָיו שֶׁל זֶה אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר שֶׁל כָּל יוֹם וְיוֹם אֶלָּא אֲפִלּוּ הֶעֱלָה לוֹ דִּינָר בְּכָל יְמֵי הַשֻּׁתָּפוּת דַּיּוֹ וְאִם פָּחֲתוּ אוֹ הוֹתִירוּ יִהְיֶה לָאֶמְצַע בְּשָׁוֶה. וְכֵן אִם אָמַר לוֹ כָּל הָרֶוַח יִהְיֶה לְךָ שְׁלִישׁוֹ אוֹ עֲשִׁירִיתוֹ בִּשְׂכָרְךָ הוֹאִיל וְיֵשׁ לוֹ עֶסֶק אַחֵר הֲרֵי זֶה מֻתָּר. וְאִם הִפְסִידוּ יַפְסִיד מֻחֲצָה. וְאִם הָיָה זֶה הַמִּתְעַסֵּק אָרִיסוֹ וְהָיָה לוֹ עֶסֶק אַחֵר אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר אַחֵר כְּלָל שֶׁהָאָרִיס מְשֻׁעְבָּד הוּא לְבַעַל הַשָּׂדֶה׃

ג וְעוֹד תִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁכָּל הַנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ לְהִתְעַסֵּק בָּהֶן וּפָחֲתוּ אוֹ הוֹתִירוּ וְלֹא רָצָה לִתֵּן לוֹ שְׂכַר עֲמָלוֹ בְּכָל יוֹם וְלֹא הִתְנוּ בֵּינֵיהֶן שׁוּם תְּנַאי שֶׁיִּהְיֶה שְׂכַר הַמִּתְעַסֵּק בְּאוֹתוֹ חֲצִי שֶׁל פִּקָּדוֹן שְׁלִישׁ רֶוַח הַפִּקָּדוֹן שֶׁהוּא שְׁתוּת רֶוַח כָּל הַמָּמוֹן. לְפִיכָךְ אִם הִרְוִיחוּ יֵשׁ לַמִּתְעַסֵּק שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי הָרֶוַח חֲצִי הָרֶוַח שֶׁל חֲצִי הַמָּעוֹת שֶׁהֵן מִלְוֶה וּשְׁתוּת הָרֶוַח בְּשָׂכָר שֶׁנִּתְעַסֵּק בַּפִּקָּדוֹן. נִמְצָא הַכֹּל שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי הָרֶוַח. וְיֵשׁ לַבַּעַל הַמָּעוֹת שְׁלִישׁ הָרֶוַח. וְאִם פָּחֲתוּ יַפְסִיד הַמִּתְעַסֵּק שְׁלִישׁ הַפְּחָת שֶׁהֲרֵי הוּא חַיָּב בַּחֲצִי הַפְּחָת מִפְּנֵי שֶׁחֲצִי הַמָּעוֹת מִלְוֶה וְיֵשׁ לוֹ שְׁתוּת בִּשְׂכָרוֹ בְּאוֹתוֹ הַחֲצִי שֶׁל פִּקָּדוֹן וְנִמְצָא שֶׁנִּשְׁאַר עָלָיו מִן הַפְּחָת שְׁלִישׁוֹ וּבַעַל הַמָּעוֹת יַפְסִיד שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי הַפְּחָת׃

ד יֵשׁ מִי שֶׁטּוֹעֶה וְאוֹמֵר שֶׁהַנּוֹתֵן עִסָּק סְתָם אִם יִהְיֶה שָׁם שָׂכָר יִטֹּל הַמִּתְעַסֵּק חֶצְיוֹ וְאִם הָיָה שָׁם הֶפְסֵד יַפְסִיד שְׁלִישׁ. וְאֵין הַדָּבָר כֵּן אֶלָּא אִם כֵּן הִתְנוּ עַל דָּבָר זֶה בְּפֵרוּשׁ. וְכֵן אִם הִתְנוּ שֶׁיַּפְסִיד הַמִּתְעַסֵּק מֻחֶצָּה וְאִם יִהְיֶה שָׁם שָׂכָר יִטֹּל שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי הָרֶוַח הֲרֵי זֶה מֻתָּר. וְכֵן אִם הִתְנוּ שֶׁאִם יִהְיֶה שָׁם שָׂכָר יִטֹּל הַמִּתְעַסֵּק תְּשִׁעִיתוֹ וְאִם יִהְיֶה שָׁם הֶפְסֵד יַפְסִיד עֲשִׁירִיתוֹ הוֹאִיל וְהִתְנוּ שֶׁיִּהְיֶה רֶוַח הַמִּתְעַסֵּק יוֹתֵר עַל הֶפְסֵדוֹ תְּנָאוֹ קַיָּם וְתוֹסֶפֶת זוֹ כְּנֶגֶד עֲמָלוֹ. וְרַבּוֹתַי הוֹרוּ שֶׁאֵין הַתְּנַאי זֶה מוֹעִיל אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה לַמִּתְעַסֵּק עִסָּק אַחֵר. אֲבָל אִם אֵין לוֹ עִסָּק אַחֵר צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא שְׂכַר הַמִּתְעַסֵּק יֶתֶר עַל הֶפְסֵדוֹ בִּשְׁתוּת כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ שֶׁזֶּה דָּבָר אָסוּר הוּא וְאֵין הַתְּנַאי מוֹעִיל בּוֹ. וְלֹא יָרְאָה לִי זֶה׃

ה הוֹרוּ רַבּוֹתַי שֶׁאִם הִתְנוּ שֶׁיִּטֹּל הַמִּתְעַסֵּק שְׁלִשָּׁה חֲלָקִים מֵהַשָּׂכָר וּבַעַל הַמָּעוֹת רְבִיעַ הַשָּׂכָר נִמְצָא רְבִיעַ הַמָּעוֹת בִּלְבַד בְּתוֹרַת פִּקָּדוֹן וּשְׁלִשָּׁה רְבִיעִים בְּתוֹרַת הַלְוָאָה. לְפִיכָךְ אִם הָיָה שָׁם הֶפְסֵד יַפְסִיד הַמִּתְעַסֵּק שְׁלִשָּׁה רְבִיעֵי הֶפְסֵד פָּחוֹת שְׁלִישׁ הָרְבִיעַ וְיַפְסִיד בַּעַל הַמָּעוֹת רְבִיעַ וּשְׁלִישׁ רְבִיעַ שֶׁהוּא שְׁלִישׁ כָּל הַהֶפְסֵד. כֵּיצַד. נָתַן לוֹ מֵאָה דִּינָרִים עַל תְּנַאי זֶה וְחָסְרוּ אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים בַּעַל הַמָּעוֹת מַפְסִיד שְׁמֹנָה וְהַמִּתְעַסֵּק מְשַׁלֵּם שִׁשָּׁה עָשָׂר. וְעַל דֶּרֶךְ זוֹ לְעוֹלָם כָּל חֵלֶק שֶׁיֵּשׁ לְבַעַל הַמָּעוֹת בַּשָּׂכָר אִם יִהְיֶה שָׁם רֶוַח נוֹטֵל כְּמוֹ שֶׁהִתְנוּ וְאִם יִהְיֶה שָׁם הֶפְסֵד יַפְסִיד אוֹתוֹ הַחֵלֶק וְתוֹסֶפֶת שְׁלִישׁוֹ. נִמְצֵאתָ לָמֵד לְפִי מִדָּה זוֹ שֶׁאִם הִתְנוּ שֶׁיִּטֹּל הַמִּתְעַסֵּק רְבִיעַ הַשָּׂכָר אִם פָּחַת לֹא יְשַׁלֵּם הַמִּתְעַסֵּק כְּלוּם שֶׁהֲרֵי רְבִיעַ הַהֶפְסֵד שֶׁהוּא חַיָּב לְשַׁלֵּם מִפְּנֵי הַמִּלְוֶה יֵשׁ לוֹ כְּנֶגְדּוֹ שְׁלִישׁ מַה שֶּׁיִּטֹּל בַּעַל הַמָּעוֹת שֶׁהוּא רְבִיעַ וְנִמְצָא זֶה כְּנֶגֶד זֶה. וְכֵן אִם הִתְנוּ עַל הַפְּחָת וְלֹא הִזְכִּירוּ הָרֶוַח אִם פָּחֲתוּ פְּחֹת הַמִּתְעַסֵּק כְּפִי מַה שֶּׁהִתְנוּ וְאִם הוֹסִיפוּ נוֹטֵל הַמִּתְעַסֵּק כְּמוֹ אוֹתוֹ הַחֵלֶק שֶׁהָיָה מַפְסִיד וְתוֹסֶפֶת שְׁלִישׁ מַה שֶּׁנָּטַל בַּעַל הַמָּעוֹת. כֵּיצַד. הִתְנוּ שֶׁאִם הָיָה שָׁם הֶפְסֵד יִפְחֹת הַמִּתְעַסֵּק רְבִיעַ הַפְּחָת וְאִם הוֹתִירוּ נוֹטֵל מֻחֶצָּה. וְאַף עַל פִּי שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ שֶׁהוֹרוּ דִּבְרֵי טַעַם הֵם אִם תֵּלֵךְ עַל דֶּרֶךְ זוֹ שָׁמָּא הַמִּתְעַסֵּק אֶפְשָׁר שֶׁיִּפְחֹת וְיִטֹּל שָׂכָר. כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁהִתְנָה עִמּוֹ שֶׁיִּטֹּל הַמִּתְעַסֵּק אֶחָד מִשִּׁבְעָה בַּשָּׂכָר וּפָחֲתוּ נִמְצָא נוֹטֵל הַמִּתְעַסֵּק אֶחָד מִשִּׁבְעָה יָתֵר עַל זֶה הַהֶפְסֵד. כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁפָּחֲתוּ שִׁבְעָה דִּינָרִים הֲרֵי הַמִּתְעַסֵּק אוֹמֵר לוֹ אֲנִי חַיָּב לְךָ דִּינָר אֶחָד כְּפִי הַתְּנַאי וְאַתָּה חַיָּב לְשַׁלֵּם לִי שְׁנַיִם שֶׁהֵן שְׁלִישׁ חֵלֶק הַפִּקָּדוֹן נִמְצָא בַּעַל הַמָּעוֹת חַיָּב לִתֵּן לוֹ דִּינָר בְּשָׂכָר שֶׁהִפְסִיד שִׁבְעָה וְאִלּוּ הִפְסִיד אַרְבָּעָה עָשָׂר הָיָה חַיָּב בַּעַל הַמָּעוֹת לִתֵּן לוֹ שְׁנֵי דִּינָרִין וְזֶה תֵּימָה גָּדוֹל וְדָבָר שֶׁאֵין הַדַּעַת סוֹבֶלֶת אוֹתוֹ וְאֵין זֶה אֶצְלִי אֶלָּא כְּמוֹ דִּבְרֵי הַחֲלוֹם. אֲבָל הַדֶּרֶךְ וְהַדִּין הָאֱמֶת שֶׁיֵּרָאֶה לִי שֶׁכָּל שֶׁיַּרְוִיחַ הַמִּתְעַסֵּק אִם יִהְיֶה שָׁם הֶפְסֵד יַפְסִיד שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי הַחֵלֶק שֶׁהָיָה מַרְוִיחַ וְכֵן אִם הִתְנוּ עַל הַהֶפְסֵד וְהִרְוִיחוּ יִטֹּל כְּמוֹ אוֹתוֹ הַחֵלֶק שֶׁהָיָה מַפְסִיד וְתוֹסֶפֶת שְׁלִישׁ חֶלְקוֹ חֲבֵרוֹ. נִמְצֵאתָ אַתָּה אוֹמֵר לְפִי מִדָּה זוֹ שֶׁאִם הִתְנוּ שֶׁיִּטֹּל הַמִּתְעַסֵּק רְבִיעַ הַשָּׂכָר וְהַפְסִיד חֲבֵרִי זֶה מְשַׁלֵּם שֶׁיַּפְסִיד רְבִיעַ וְהִרְוִיחַ נוֹטֵל מֻחֶצָּה. וְעַל דֶּרֶךְ זֶה לֹא תִמְצָא תֵּימָה וְיֵצֵא הַדִּין בְּקַו הַצָּדֶק׃

פרק ז

א הַנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ סְתָם לְהִתְעַסֵּק בָּהֶן אוֹ שֶׁהִתְנוּ בְּפֵרוּשׁ שֶׁיִּהְיֶה הַשָּׂכָר וְהַהֶפְסֵד בֵּינֵיהֶם בְּשָׁוֶה וְנֶאֱבַד הַמָּמוֹן יֵשׁ מִי שֶׁהוֹרָה שֶׁיְּשַׁלֵּם הַמִּתְעַסֵּק שְׁלִישׁ כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ אִם אָבַד מִקְצָת הַמָּמוֹן. וְיֵרָאֶה לִי שֶׁהוּא מְשַׁלֵּם מֻחֶצָּה שֶׁהוּא בְּתוֹרַת מִלְוֶה וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים מְשַׁלֵּם שְׁלִישׁ בַּהֶפְסֵד בְּשֶׁלֹּא הִגִּיעַ הַהֶפְסֵד לְטֹל בַּעַל הַמָּעוֹת פָּחוֹת מֵחֲצִי מָמוֹנוֹ. כֵּיצַד. רְאוּבֵן שָׁנַתַן לְשִׁמְעוֹן מֵאָה וְעֶשְׂרִים דִּינָר וְנָשָׂא וְנָתַן וּפָחַת תִּשְׁעִים הֲרֵי שִׁמְעוֹן מְשַׁלֵּם שְׁלֹשִׁים וְנִמְצָא רְאוּבֵן נוֹטֵל שִׁשִּׁים. אֲבָל פָּחַת שִׁמְעוֹן מֵאָה וַחֲמִשָּׁה אֵין אוֹמְרִים יַפְסִיד שִׁמְעוֹן חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים שֶׁאִם אַתָּה אוֹמֵר כֵּן נִמְצָא רְאוּבֵן נוֹטֵל חֲמִשִּׁים וּלְעוֹלָם לֹא יִטֹּל רְאוּבֵן פָּחוֹת מִשִּׁשִּׁים. לְפִיכָךְ שְׁטָר עִסָּק הַיּוֹצֵא עַל הַיְתוֹמִים שֶׁהָיָה אֲבִיהֶן מִתְעַסֵּק בּוֹ נִשְׁבָּע בַּעַל הַשְּׁטָר וְגוֹבֶה מֻחֶצָּה שֶׁהוּא בְּתוֹרַת מִלְוֶה אַף עַל פִּי שֶׁלְּעוֹלָם טוֹעֲנִין לַיּוֹרֵשׁ. הִנֵּה לָמַדְתָּ שֶׁאֵינוֹ נוֹטֵל לְעוֹלָם פָּחוֹת מִמֻּחֶצָּה. וְלָמָּה אֲנִי אוֹמֵר שֶׁאֵין פּוֹחֲתִין לוֹ כָּאן כְּנֶגֶד שְׁכָרוֹ שֶׁנִּתְעַסֵּק בְּפִקָּדוֹן. שֶׁהֲרֵי אָבַד כָּל הַחֵצִי שֶׁל פִּקָּדוֹן וְלֹא נִשְׁאַר כָּאן פִּקָּדוֹן כְּלָל שֶׁנֹּאמַר אִם לֹא יִטֹּל שְׂכָרוֹ יִרְאֶה כְּרִבִּית שֶׁהֲרֵי חֲצִי הַמִּלְוֶה בִּלְבַד נוֹטֵל. וְכֵן אִם הִתְנוּ שֶׁיִּטֹּל הַמִּתְעַסֵּק רְבִיעַ הַשָּׂכָר וְאָבַד הַמָּמוֹן כֻּלּוֹ מְשַׁלֵּם הָרְבִיעַ כֻּלּוֹ שֶׁהוּא בְּתוֹרַת מִלְוֶה אֲבָל אִם נִשְׁאַר מִן הַמָּמוֹן מְעַט כְּדֵי שֶׁאִם תּוֹסִיף עַל אוֹתוֹ הַמְעַט שְׁתוּת הַהֶפְסֵד שֶׁפָּחֲתוּ יָבוֹא הַכֹּל רְבִיעַ הַמָּמוֹן אוֹ יֶתֶר הֲרֵי זֶה מְשַׁלֵּם שְׁתוּת בִּלְבַד מִן הַמַּעַט שֶׁכְּבָר בֵּאַרְנוּ׃

ב הַמִּתְעַסֵּק שֶׁהִפְסִיד וְחָזַר וְטָרַח עַד שֶׁהִרְוִיחַ אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר לְבַעַל הַמָּעוֹת בּוֹא וְנַחְשֹׁב הַהֶפְסֵד שֶׁהִפְסַדְנוּ תְּחִלָּה וְתַפְסִיד שְׁנֵי שְׁלִישִׁים וְנַחְשֹׁב הָרֶוַח שֶׁהִרְוַחְנוּ בָּאַחֲרוֹנָה וְתִטֹּל שְׁלִישׁ אֶלָּא מְחַשֵּׁב בָּאַחֲרוֹנָה בִּלְבַד עַל הָרֶוַח אוֹ עַל הַהֶפְסֵד וְאֵין לוֹ אֶלָּא בָּרֶוַח שֶׁהוֹסִיף עַל הַקֶּרֶן׃

ג נָתַן לוֹ מָאתַיִם יְרִיעוֹת בְּמָאתַיִם דִּינָרִים בְּעֵסֶק וּכְתָבָן שְׁנֵי שְׁטָרוֹת מֵאָה בְּכָל שְׁטָר מְחַשֵּׁב לוֹ עַל כָּל שְׁטָר בִּפְנֵי עַצְמוֹ וּבַעַל הַמָּעוֹת הוּא שֶׁהִפְסִיד עַל עַצְמוֹ. נָתַן לוֹ מֵאָה יְרִיעוֹת בְּמֵאָה דִּינָרִים וְחָזַר וְנָתַן לוֹ בָּעֵסֶק אַחֵר מֵאָה חֲבִיּוֹת שֶׁל יַיִן בְּמֵאָה דִּינָרִין וְכָתַב לוֹ שְׁטַר עֵסֶק בְּמָאתַיִם דִּינָרִין אֵינוֹ מְחַשֵּׁב לוֹ אֶלָּא בִּשְׁטָר אֶחָד, הוּא שֶׁהִפְסִיד עַל עַצְמוֹ. כֵּיצַד. שֶׁאִם מָכַר הַמֵּאָה יְרִיעוֹת בְּמֵאָה וּשְׁלֹשִׁים וְהַמֵּאָה הֶחָבִיּוֹת בְּשִׁבְעִים בַּעַל הַמָּעוֹת נוֹטֵל הַכֹּל מִפְּנֵי שֶׁעָשָׂה שְׁטָר אֶחָד הֲרֵי הַכֹּל מָאתַיִם וְלֹא הִרְוִיחַ כְּלוּם. אֲבָל אִלּוּ הִנִּיחָם שְׁנֵי עֲסָקִים כְּשֶׁהָיוּ הָיָה מַרְוִיחַ הַמִּתְעַסֵּק בְּחֶלְקוֹ בַּבְּגָדִים עֶשְׂרִים וּמַפְסִיד בְּחֶלְקוֹ בֶּחָבִיּוֹת עֲשָׂרָה וְהָיָה נוֹטֵל עֲשָׂרָה. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

ד אֵין הַמִּתְעַסֵּק יָכוֹל לַחֲלֹק הַמָּעוֹת שֶׁל עֵסֶק אוֹ סְחוֹרָה וְלוֹמַר אֶטֹל אֶת הַחֵצִי שֶׁבְּתוֹרַת מִלְוָה לְעַצְמִי וְאֶשָּׂא וְאֶתֵּן בּוֹ וְאַנִּיחַ הַחֵצִי שֶׁבְּתוֹרַת פִּקָּדוֹן בְּבֵית דִּין. שֶׁלֹּא נָתַן לוֹ מָמוֹן זֶה אֶלָּא לְהִתְעַסֵּק בְּכֻלּוֹ. וְאִם חָלַק וְעָשָׂה זֶה אַפְלוּ בְּבֵית דִּין הַגָּדוֹל לֹא עָשָׂה כְּלוּם אֶלָּא הַשָּׂכָר אוֹ הַהֶפְסֵד בֵּינֵיהֶן עַל אוֹתָן הַדְּרָכִים שֶׁבְּאַרְנוּ:

ה הַמִּתְעַסֵּק שֶׁנָּתַן מַתָּנָה לַאֲחֵרִים מִן הַמִּטַּלְטָלִין שֶׁל עֵסֶק אוֹ מִמָּעוֹת הָעֵסֶק וְהֵבִיא בַּעַל הַמָּעוֹת רְאָיָה בְּרוּרָה שֶׁאֵלּוּ הַמִּטַּלְטָלִין אוֹ הַמָּעוֹת מִשֶּׁל עֵסֶק הֵן מוֹצִיאִין אוֹתָן מִיָּדוֹ. וַאֲפִלּוּ שִׁנָּה הַמְקַבֵּל אוֹתָם וּמְכָרָם וּנְתָנָם מַתָּנָה לַאֲחֵרִים אוֹ הִפְסִיד חַיָּב לְשַׁלֵּם. וְהַכֹּל בִּרְאָיָה בְּרוּרָה. כְּבָר בֵּאַרְנוּ שֶׁהַמִּתְעַסֵּק שֶׁמֵּת נִשְׁבָּע בַּעַל הַמָּעוֹת וְגוֹבֶה מֻחֶזֶה. וְאִם יֵשׁ שָׁם עֵדִים שֶׁהַמִּטַּלְטָלִין אֵלּוּ מִן הַמָּעוֹת שֶׁל עֵסֶק הֵם נוֹטֵל אוֹתָם בַּעַל הַמָּעוֹת בְּלֹא שְׁבוּעָה. וְאֵין בַּעַל חוֹב וְלֹא אִשָּׁה נוֹטְלִים מֵהֶם כְּלוּם אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה בָּהֶם רֶוַח הֲרֵי חֵלֶק הָרֶוַח שֶׁל מֵת שֶׁל יוֹרְשָׁיו וְיֵשׁ בְּאוֹתוֹ חֵלֶק בַּעַל חוֹב וְהָאִשָּׁה:

ו הַנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ לְקַח בָּהֶם פֵּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר וְלֹא לָקַח אֵין לוֹ עֲלֵיהֶן אֶלָּא תַּרְעֹמֶת. וְאִם נוֹדַע בִּרְאָיָה בְּרוּרָה שֶׁלָּקַח וּמָכַר הֲרֵי זֶה מוֹצִיא מִמֶּנּוּ הַשָּׂכָר בְּעַל כָּרְחוֹ:

ז נָתַן לוֹ מָעוֹת לִקַּח בָּהֶן פֵּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר לוֹקֵחַ בָּהֶן מִכָּל מִין שֶׁיִּרְצֶה. וְלֹא יִקַּח לֹא כְּסוּת וְלֹא עֵצִים. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. הַמּוֹשִׁיב אֶת חֲבֵרוֹ בַּחֲנוּת לְמַחֲצִית שָׂכָר אִם הָיָה אָמֵן לֹא יַעֲסֹק בְּאֻמָּנוּתוֹ לְפִי שֶׁאֵין עֵינָיו עַל הַחֲנוּת בְּשָׁעָה שֶׁעוֹסֵק בְּאֻמָּנוּתוֹ. וְאִם הָיָה שַׁתָּף עִמּוֹ בֶּחָצֵר מֻתָּר. וְלֹא יִהְיֶה לוֹקֵחַ וּמוֹכֵר דְּבָרִים אֲחֵרִים וְאִם לָקַח וּמָכַר הַשָּׂכָר לָאֶמְצַע:

פרק ח

א הַנּוֹתֵן בֵּיצִים לְבַעַל הַתַּרְנְגוֹלִים לְהוֹשִׁיב הַתַּרְנְגוֹלִים עֲלֵיהֶן עַד שֶׁיֵּצְאוּ הָאֶפְרוֹחִים וִיגַדֵּל אוֹתָן בַּעַל הַתַּרְנְגוֹלִים וְיִהְיֶה הָרֶוַח בֵּינֵיהֶם צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שְׂכַר עֲמָלוֹ וּמְזוֹנוֹ. וְכֵן הַשָּׂם עֲגָלִים וּסְיָחִים עַל הָרוֹעֶה לִהְיוֹת מִתְעַסֵּק בָּהֶן שֶׁגִּדֵּילוּ וְהִשְׁכָּר לָאֶמְצַע חַיָּב לְהַעֲלוֹת לוֹ שְׂכַר עֲמָלוֹ וּמְזוֹנוֹ בְּכָל יוֹם כְּפוֹעֵל בָּטֵל. וּמְגַדֵּל אוֹתָן עַד שֶׁיִּהְיוּ הָעֲגָלִים בְּנֵי שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְהַחָמוֹר עַד שֶׁתְּהֵא טוֹעֶנֶת. וְאֵינוֹ יָכוֹל לִמְכֹּר שֶׁלֹּא מִדַּעַת חֲבֵרוֹ בְּתוֹךְ זְמַן זֶה. וְכֵן הַשָּׂם בְּהֵמָה עַל הַמַּפְשֵׁם לִהְיוֹת מְפַשֵּׁם אוֹתָהּ וְהַשָּׂכָר לָאֶמְצַע צָרִיךְ לִתֵּן עֲמָלוֹ כְּפוֹעֵל בָּטֵל. וְאִם אָמַר לוֹ הֲרֵי הָרֹאשׁ וְהָאַלְיָה שֶׁלְּךָ בַּעֲמָלְךָ יֶתֶר עַל מַחֲצִית הַשָּׂכָר מֻתָּר. הָיוּ לַמְפַשֵּׁם בְּהֵמוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁמְּפַשֵּׁם אוֹתָם עִם זוֹ הַשּׁוּמָא אֲצָלוֹ. וְכֵן אִם הָיוּ לוֹ עֲגָלִים וּסְיָחִין אֲחֵרִים אוֹ בֵּיצִים אֲחֵרוֹת שֶׁלּוֹ. הוֹאִיל וְהוּא מִתְעַסֵּק בְּשֶׁלּוֹ וּבְשֶׁל חֲבֵרוֹ אֲפִלּוּ לֹא הֶעֱלָה לוֹ אֶלָּא דָּבָר מוּעָט בְּכָל יְמֵי הַשַּׁתָּפוּת הַזֹּאת דַּיּוֹ וְחוֹלֵק בְּשָׂכָר בְּשָׁוֶה. וְאִם הָיָה אֲרִיסוֹ הוֹאִיל וְהוּא מְטַפֵּל בְּשֶׁלּוֹ וּבְשֶׁל בַּעַל הַשָּׂדוֹת אֵין צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ כְּלוּם:

ב הַשָּׂם עֲגָלִים אוֹ סְיָחִין אוֹ הוֹשִׁיב תַּרְנְגוֹלִים אוֹ שָׂם בְּהֵמָה עַל הַפֶּתֶם לְמַחֲצִית שָׂכָר וְלֹא הֶעֱלָה לוֹ שָׂכָר הֲרֵי דִּינוֹ כְּדִין הָעֵסֶק שֶׁל מָעוֹת. רוֹאִין כַּמָּה שָׁמִין הַבְּהֵמוֹת אוֹ הַבֵּיצִים וְכַמָּה הִרְוִיחוּ וְנוֹטֵל הַמִּתְעַסֵּק שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי הַשָּׂכָר. וְאִם הִפְסִידוּ מְשַׁלֵּם שְׁלִישׁ הַהֶפְסֵד:

ג שָׁמִין פָּרָה וַחֲמוֹר וְכָל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לַעֲשׂוֹת וְלֶאֱכֹל וְיִהְיֶה הַשָּׂכָר לָאֶמְצַע אַף עַל פִּי שֶׁזֶּה מִתְעַסֵּק הֲרֵי יֵשׁ לוֹ רֶוַח אַחַר לְעַצְמוֹ בַּעֲבוֹדַת הַבְּהֵמוֹת שֶׁהֲרֵי שׁוֹכֵר אוֹתָהּ אוֹ עוֹבֵד בָּהּ וְנֶהֱנֶה בִּשְׂכָרָהּ וּבַעֲבוֹדָתָהּ. וְאֵין שָׁמִין עֶגֶל עִם אִמּוֹ וְלֹא סִיחַ עִם אִמּוֹ שֶׁהָעֶגֶל וְהַסִּיחַ אֵינוֹ עוֹשֶׂה כְּלוּם וְיֵשׁ בּוֹ עֵסֶק:

ד הַשָּׂם בְּהֵמָה לַחֲבֵרוֹ עַד מָתַי חַיָּב לְטַפֵּל בָּהּ. בַּאֲתוֹנוֹת שְׁמוֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ. וּבְגוּדָרוֹת וְהֵן הַצֹּאן וְהַבָּקָר אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים חֹדֶשׁ. וְאִם בָּא לַחֲלֹק בְּתוֹךְ זְמַן זֶה חֲבֵרוֹ מְעַכֵּב עָלָיו מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ סְתָם לְפִי שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה טְפִילָה שֶׁל שָׁנָה רִאשׁוֹנָה שֶׁהִיא מְרֻבָּה וְהָרֶוַח מוּעָט שֶׁאֵינָהּ מִשְׁתַּמֶּנֶת בַּתְּחִלָּה אֶלָּא בְּקֹשִׁי לִטְפִילָה שֶׁל שָׁנָה הָאַחֶרֶת שֶׁהִיא מוּעֶטֶת וְהָרֶוַח מְרֻבֶּה שֶׁהֲרֵי הִיא מִשְׁתַּמֶּנֶת הַרְבֵּה וּמוֹסֶפֶת בְּכָל יוֹם. לְפִיכָךְ מְעַכֵּב עָלָיו עַד סוֹף שָׁנָה שְׁנִיָּה. יָלְדָה הַבְּהֵמָה הַשּׁוּמָה אֲצָלוֹ הֲרֵי הַוָּלָד מִכְּלַל הָרֶוַח לָאֶמְצַע. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְגַדֵּל וַלְדוֹתָם יְגַדְּלוּ וְאַחַר כָּךְ יִמְכְּרוּ. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְגַדֵּל חַיָּב הַמִּתְעַסֵּק לְהַטְפִּיל בְּוַלְדוֹת בְּדַקָּה שְׁלֹשִׁים יוֹם וּבְגַסָּה חֲמִשִּׁים יוֹם וְחוֹלְקִין. רָצָה לְהַטְפִּיל בָּהֶן יֶתֶר עַל זְמַן זֶה שָׁם אוֹתָן בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וּבְיוֹם הַחֲמִשִּׁים וְכָל שֶׁיֵּרְוִיחוּ אַחַר כָּךְ יִטֹּל הַמִּתְעַסֵּק שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים וַחֲבֵרוֹ רְבִיעַ הֶרֶוַח שֶׁהֲרֵי יֵשׁ לוֹ חֲצִי הַוָּלָד. וּמִפְּנֵי שֶׁנִּתְעַסֵּק בְּחֲצִי שֶׁל חֲבֵרוֹ נוֹטֵל חֲצִי אוֹתוֹ הַחֲצִי. הֲרֵי שְׁלֹשָׁה רְבָעִים. וְאִם

לֹא הִתְנָה כֵּן בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה הֲרֵי מָחַל וְהַוְלָדוֹת בֵּינֵיהֶן בְּשָׁוֶה כְּמוֹת שֶׁהֵן. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַעֲלוֹת שְׂכַר כַּפָּף מַעֲלִין וְיִהְיֶה כָּל הַשָּׂכָר שָׁנוֹטֵל הַמִּתְעַסֵּק בַּשָּׂכָר שֶׁנּוֹשֵׂא עַל כְּתֵפוֹ בְּכֻלָּל שְׂכַר הַמָּעוֹת. וְכֵן אִם דַּרְכָּן לְהַעֲלוֹת שְׂכַר בְּהֵמָה מַעֲלִין לוֹ. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַעֲלוֹת שְׂכַר וְלָדוֹת בְּשִׂכַר עֲמָלוֹ מַעֲלִין. וְכָל הַמִּתְעַסֵּק אוֹ הַמִּשְׁתַּתֵּף סְתָם לֹא יְשַׁנֶּה מִמִּנְהַג הַמְּדִינָה:

ה רְאוּבֵן שֶׁהָיְתָה לוֹ שָׂדֶה וְהוֹרִיד שִׁמְעוֹן לְתוֹכָהּ לְזָרְעָהּ אוֹ לְנָטְעָהּ וּלְהוֹצִיא עָלֶיהָ הוֹצָאוֹת וְלִמְכֹּר הַפֵּרוֹת וְכָל הַיָּתֵר עַל הַהוֹצָאָה יִהְיֶה בֵּינֵיהֶם בֵּין שֶׁהִתְנוּ שֶׁיַּחְלְקוּ בְּשָׁוֶה בֵּין שֶׁהִתְנוּ שֶׁיִּטֹּל רְאוּבֵן יֶתֶר בֵּין שֶׁהָיְתָה הַהוֹצָאָה כֻּלָּהּ מְשֻׁל רְאוּבֵן בֵּין שֶׁהָיְתָה מְשֻׁל שִׁמְעוֹן. בְּכָל זֶה מֻתָּר וְאֵין כָּאן אֲבַק רִבִּית. וְשִׁמְעוֹן הַמְּשַׁפֵּל בַּעֲבוֹדַת הָאָרֶץ וּבַהוֹצָאָה וּבִמְכִירַת הַפֵּרוֹת הוּא הַנִּקְרָא אָרִיס. אָרִיס אוֹמֵר לְמֻחֲצָה יָרַדְתִּי וּבַעַל הַשָּׂדֶה אוֹמֵר לִשְׁלִישׁ הוֹרַדְתִּיו הוֹלְכִין אַחַר מִנְהַג הַמְּדִינָה וְזֶה שֶׁטָּעַן שֶׁלֹּא כַּמִּנְהָג עָלָיו לְהָבִיא רְאָיָה:

ו בַּעַל שֶׁהוֹרִיד אֲרִיסִין בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ וְגֵרְשָׁהּ אִם הָיָה הַבַּעַל אָרִיס הוֹאִיל וְנִסְתַּלֵּק בַּעַל נִסְתַּלְּקוּ הֵם וְאֵין לָהֶם מִן הַהוֹצָאָה אֶלָּא שִׁעוּר הַשָּׁבַח וּבִשְׁבוּעָה. וְאִם אֵין הַבַּעַל אָרִיס עַל דַּעַת [מִנְהַג] הָאָרֶץ יֵרְדוּ וְשָׁמִין לָהֶם כְּאָרִיס:

ז הָאַחִין אוֹ שְׁאָר הַיּוֹרְשִׁין שֶׁלֹּא חָלְקוּ יֵרַשׁת מוֹרִישָׁן אֶלָּא כֻּלָּן מִשְׁתַּמְּשִׁין בָּהּ בְּיַחַד הֲרֵי הֵן כְּשֻׁתָּפִין לְכָל דָּבָר. אֶחָד מִן הָאַחִין אוֹ מִן הַשֻּׁתָּפִין שֶׁנָּפַל לְאַמְנוּת הַמֶּלֶךְ הֲרֵוַח לָאֶמְצַע. חָלָה אֶחָד מֵהֶן וְנִתְרַפֵּא נִתְרַפֵּא מִן הָאֶמְצַע. וְאִם חָלָה בִּפְשִׁיעָה כְּגוֹן שֶׁהָלַךְ בַּשֶּׁלֶג אוֹ בַּחַמָּה בִּימֵי הַחֹם עַד שֶׁחָלָה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה הֲרֵי זֶה מִתְרַפֵּא מִשֶּׁל עַצְמוֹ:

פרק ט

א הַשֻּׁתָּפִין כֵּלָּן וְהָאֲרִיסִין וְהָאַפּוֹטְרוֹפִין שֶׁמִּנּוּ אוֹתָם בֵּית דִּין עַל הַיְתוֹמִים וְהָאִשָּׁה שֶׁהִיא נוֹשֵׂאת וְנוֹתֶנֶת בְּתוֹךְ הַבַּיִת אוֹ שֶׁהוֹשִׁיבָהּ בַּעְלָהּ חֲנֻנִית וּבֶן הַבַּיִת. כָּל אֶחָד מֵאֵלּוּ נִשְׁבָּע מִדִּבְרֵיהֶם בְּטַעֲנַת סָפֵק שֶׁמָּא גָּזַל חֲבֵרוֹ בְּמַשָּׂא וּמַתָּן אוֹ שֶׁמָּא לֹא דִּקְדֵּק בַּחֶשְׁבּוֹן שֶׁבֵּינֵיהֶם. וְלָמָּה תִּקְּנוּ חֲכָמִים שְׁבוּעָה זוֹ מִפְּנֵי שֶׁאֵלּוּ מוֹרִין לְעַצְמָן שֶׁכָּל מַה שֶּׁיִּקְחוּ מִנִּכְסֵי בַּעַל הַמָּעוֹת רָאוּי הוּא לָהֶם מִפְּנֵי שֶׁנּוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין וְטוֹרְחִין. לְפִיכָךְ תִּקְּנוּ לָהֶם חֲכָמִים שֶׁחַיָּבִין שְׁבוּעָה בְּטַעֲנַת סָפֵק כְּדֵי שֶׁיַּעֲשׂוּ כָּל מַעֲשֵׂיהֶן בְּצֶדֶק וֶאֱמוּנָה:

ב וְאֵין כָּל אֶחָד מֵאֵלּוּ נִשְׁבָּע בְּטַעֲנַת סָפֵק עַד שֶׁיַּחְשֹׁד הַמַּשְׁבִּיעַ אוֹתָן בִּשְׁתֵּי כֶּסֶף שֶׁהֵן שְׁתֵּי מָעִין שֶׁל כֶּסֶף כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. אֲבָל אִם חוֹשְׁדָן בְּפָחוֹת מִזֶּה אֵינָם נִשְׁבָּעִין:

ג מִכָּאן הוֹרוּ רַבּוֹתַי שֶׁאִם מֵת הַשֻּׁתָּף הָאֶחָד אֵין הַיּוֹרֵשׁ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעַ שֶׁתְּפוֹ שֶׁל אָבִיו בְּטַעֲנַת שֶׁמָּא שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ יוֹדֵעַ הַדָּבָר שֶׁחָשְׁדוֹ בּוֹ אָבִיו כְּדֵי שֶׁיַּחְשֹׁד אוֹתוֹ זֶה הַיּוֹרֵשׁ בִּשְׁתֵּי כֶּסֶף. וְיֵשׁ מִי שֶׁהוֹרָה שֶׁמַּשְׁבִּיעַ אוֹתוֹ הַיּוֹרֵשׁ בְּטַעֲנַת שֶׁמָּא וְכָזֶה רָאוּי לָדוּן שֶׁהֲרֵי הַיּוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אֶת הָאִשָּׁה שֶׁנַּעֲשֵׂת אַפּוֹטְרוֹפָּא בְּחֵיֵּי בַּעְלָהּ:

ד אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם עֵדִים שֶׁזֶּה אָרִיסוֹ אוֹ שֶׁתָּפוֹ אֶלָּא הוּא מוֹדֶה מִפִּי עַצְמוֹ וְאָמַר שֶׁתָּפוֹ אוֹ אָרִיסוֹ אוֹ בֶּן בֵּיתוֹ אֲנִי אֲבָל לֹא גָּזַלְתִּי כְּלוּם הֲרֵי זֶה נִשְׁבָּע בִּנְקִיטַת חֵפֶץ שֶׁאֵין אוֹמְרִים מִגּוֹ לְפָטְרוֹ שְׁבוּעָה אֶלָּא לְפָטְרוֹ מָמוֹן. אֵיזֶהוּ בֶן הַבַּיִת שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְהַשְׁבִּיעַ בְּטַעֲנַת סָפֵק. זֶה שֶׁמַּכְנִיס פּוֹעֲלִים וּמוֹצִיא פּוֹעֲלִים וּמַכְנִיס לוֹ פֵּרוֹת וּמוֹצִיא לוֹ פֵּרוֹת. אֲבָל בֶּן הַבַּיִת שֶׁאֵינוֹ נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן אֶלָּא נִכְנָס בְּרַגְלוֹ וְיוֹצֵא בִּלְבַד אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעַ מִסָּפֵק. וְכֵן אַפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁמִּנָּהוּ אֲבִי יְתוֹמִים אֵין הַיְתוֹמִים מַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ בְּטַעֲנַת סָפֵק. וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁלֹּא נַעֲשֵׂת אַפּוֹטְרוֹפָּא בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ וְלֹא נָשְׂאָה וְלֹא נָתְנָה לְאַחַר קְבוּרַת בַּעְלָהּ אֵין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ מִסָּפֵק. וְכֵן אִם נָשְׂאָה וְנָתְנָה בֵּין מִיתָה וּקְבוּרָה אֵין מַשְׁבִּיעִין עַל זֶה שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בֵּין מִיתָה לְקְבוּרָה. שֶׁאִם אַתָּה אוֹמֵר שֶׁתִּשָּׁבַע עַל זֶה לֹא תִּמְכֹּר לְקְבוּרָה וְנִמְצָא הַמֵּת מִתְנַוֵּל:

ה הַמְשֻׁלַּח בְּיַד חֲבֵרוֹ חֵפֶץ לְמָכְרוֹ אוֹ שֶׁשָּׁלַח מָעוֹת בְּיָדוֹ לִקְנוֹת לוֹ פֵּרוֹת אוֹ סְחוֹרָה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן לוֹ שָׂכָר עַל זֶה וְאֵין לוֹ חֵלֶק וְלֹא הֲנָאָה בִּשְׁלִיחוּת זוֹ הוֹאִיל וְנָשָׂא וְנָתַן בְּמָמוֹן חֲבֵרוֹ הֲרֵי זֶה כְּבֶן בַּיִת. וְיֵשׁ לוֹ לְהַשְׁבִּיעַ מִסָּפֵק שֶׁלֹּא גָּזַל לוֹ כְּלוּם בְּעֵת שֶׁהֵבִיא לוֹ הַסְּחוֹרָה שֶׁקָּנָה אוֹ מִקָּצָתָהּ אוֹ הַמָּעוֹת שֶׁמָּכַר לוֹ מֵהֶן:

ו הַשֻּׁתָּפִין שֶׁנּוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין בְּיַחַד אוֹ שֶׁהָיָה הָאֶחָד נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן וּמַפְקִיד הַסְּחוֹרָה אוֹ מִקָּצָתָהּ אוֹ הַמָּעוֹת עִם הַשֵּׁנִי בְּלֹא מִשְׁקָל וְלֹא מְדָה וְלֹא מִנְיָן הֲרֵי שְׁנֵיהֶם נִכְנָסִין לְסָפֵק וְיֵשׁ לְכָל אֶחָד מֵהֶן לְהַשְׁבִּיעַ אֶת חֲבֵרוֹ שְׁבוּעַת הַשֻּׁתָּפִין. אֲבָל אִם הָיָה הָאֶחָד הוּא שֶׁנּוֹשֵׂא וְנוֹתֵן וְהַשֵּׁנִי לֹא נִתְעַסֵּק עִמּוֹ כְּלָל אֵין נִשְׁבָּע אֶלָּא זֶה שֶׁנָּשָׂא וְנָתַן:

ז חָלְקוּ הַשֻּׁתָּפִין וְהָאֲרִיסִין וְנִתְגָּרְשָׁה הָאִשָּׁה וְנִפְרַד מֵעָלָיו בֶּן הַבַּיִת וְהֵבִיא לוֹ הַשָּׁלִיחַ סְחוֹרָה שֶׁקָּנָה לוֹ אוֹ מָעוֹת שֶׁמָּכַר לוֹ בָּהֶן וְשָׁתַק וְהָלְכוּ לָהֶם וְלֹא תָּבָעָם מִיָּד אֵינוֹ יָכוֹל לַחְזֹר וּלְהַשְׁבִּיעוֹ בְּטַעֲנַת סָפֵק. אֲבָל אִם הָיְתָה לוֹ טַעֲנַת וַדַּאי מַשְׁבִּיעוֹ עָלֶיהָ וּמְגַלְגֵּל בָּהּ כָּל מַה שֶּׁיִּרְצֶה. וְכֵן אִם נִתְחַיֵּב לוֹ שְׁבוּעָה אַחַר זְמַן בֵּין שֶׁל תּוֹרָה בֵּין שֶׁל דִּבְרֵיהֶם כְּגוֹן שֶׁנַּעֲשָׂה לוֹ שֹׁתָף אוֹ בֶּן בַּיִת פַּעַם אַחֶרֶת חֲרֵי זֶה יָכוֹל לְגַלְגֵּל עָלָיו שֶׁלֹּא גְּזָלַתְנִי בְּשֻׁתָּפוּת זוֹ שֶׁבֵּינֵינוּ וְלֹא כְּשֶׁהָיִיתָ שֹׁתֵף אוֹ אָרִיס אוֹ בֶּן בַּיִת אוֹ אַפּוֹטְרוֹפֵּי בָּרִאשׁוֹנָה. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

ח הַשֻּׁתָּפִין שֶׁחָלְקוּ וְנִשְׁאַר לָהֶם חוֹבוֹת אֵצֶל אֲחֵרִים אֵינָן יְכוֹלִין לְהַשְׁבִּיעַ זֶה אֶת זֶה מִפְּנֵי שֶׁחֲרֵי חָלְקוּ וְהַחוֹב שֶׁנִּשְׁאַר דָּבָר יָדוּעַ הוּא בְּכָל מַה שֶּׁיִּפָּרְעוּ יִקַּח זֶה חֶלְקוֹ מִן הַחוֹב וְזֶה חֶלְקוֹ מִן הַחוֹב. וְכֵן אִם נִשְׁאַר לָהֶם מָעוֹת בַּכִּיס וּכְבָר יָדְעוּ אוֹתָן וַעֲדַיִן לֹא נָטְלוּ כָּל אֶחָד חֶלְקוֹ אֵין מַשְׁבִּיעִין זֶה אֶת זֶה שֶׁהַמָּעוֹת כַּחֲלוּקִין הֵם. וְכֵן אִם עָשׂוּ חֶשְׁבּוֹן כָּל הַשֻּׁתָּפִין וְנִשְׁאַר לְאֶחָד מֵהֶן אֵצֶל חֲבֵרוֹ דָּבָר קָצוּב וְיָדוּעַ אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא נָטְלוּ חֲרֵי חָלְקוֹ. אֲבָל אִם נִשְׁאַר בֵּינֵיהֶם כָּל שֶׁהוּא מִן הַפֵּרוֹת וַעֲדַיִן לֹא חָלְקוּ אוֹתָן וְלֹא יָדְעוּ מִשְׁקָלָם אוֹ שֶׁנִּשְׁאַר בֵּינֵיהֶם צַד מִן הַשֻּׁתָּפוּת שֶׁלֹּא עָשׂוּ בּוֹ חֶשְׁבּוֹן וְלֹא יָדַע כָּל אֶחָד מֵהֶן כַּמָּה חֶלְקוֹ הַמַּגִּיעוֹ חֲרֵי הַשֻּׁתָּפוּת קַיֶּמֶת עֲדַיִן וּמַשְׁבִּיעִין זֶה אֶת זֶה:

ט מִי שֶׁתָּבַע אֶת חֲבֵרוֹ אַחַר חֲלוּקָה אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעוֹ אֶלָּא עַל יְדֵי גִּלְגּוּל כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ אֲבָל יֵשׁ לוֹ לְהַחֲרִים סְתָם עַל מִי שֶׁגָּזְלוֹ כְּלוּם כְּשֶׁהָיָה שֻׁתָּפוֹ אוֹ אָרִיסוֹ אוֹ בֶּן בֵּיתוֹ וְלֹא יוֹדֶה בְּמַה שֶּׁגָּזַל:

פרק י

א שֻׁתָּף שֶׁטָּעַן עַל חֲבֵרוֹ שֶׁכָּךְ הָיָה תְּנַאי בֵּינֵיהֶם וְהָלָה אוֹמֵר לֹא הָיָה תְּנַאי זֶה מֵעוֹלָם. אוֹ שֶׁטָּעַן שֶׁהַקֶּרֶן שֶׁלִּי הָיָה כָּךְ וְכָךְ וְהָלָה אוֹמֵר אֵינוֹ אֶלָּא פָּחוֹת מִזֶּה. אוֹ שֶׁטָּעַן שֶׁכָּבָר נָתַתִּי לְךָ הַשֻּׁתָּפוּת וְהָלָה אוֹמֵר לֹא לָקַחְתִּי. אוֹ שֶׁפְּחוֹתָה זוֹ מִשֶּׁלִּי וְהָלָה אוֹמֵר מִשֶּׁלְּךָ אֶמְצַע וְכָל כַּיּוֹצֵא בְּטַעֲנוֹת אֵלּוּ הָרְשׁוּת בְּיַד הַתּוֹבֵעַ בִּשְׁבוּעָה. כֵּיצַד. אִם רָצָה הַתּוֹבֵעַ שֶׁלֹּא יִשָּׁבַע הַשֻּׁתָּף שְׁבוּעַת הַשֻּׁתָּפִין וַיַּשְׁבִּיעוֹ הֶסֵת עַל הַטַּעֲנָה שֶׁכּוֹפֵר בָּהּ וְאוֹמֵר לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם חֲרֵי זֶה מַשְׁבִּיעוֹ. וְאִם רָצָה מְגַלְגֵּל עָלָיו כָּל אֵלּוּ הַדְּבָרִים בִּשְׁבוּעַת הַשֻּׁתָּפִין וּמַשְׁבִּיעוֹ בְּטַעֲנַת סָפֵק שֶׁלֹּא גְּזָלְתָּ כְּלוּם כָּל יְמֵי הַשֻּׁתָּפוּת וְשֶׁהָיָה בֵּינֵינוּ תְּנַאי כָּךְ וְשָׁזוּ הַסְּחוֹרָה שֶׁלְּךָ וְשֶׁנְּתַתָּ לִי כָּךְ וְכָךְ. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

ב הַתּוֹבֵעַ שֶׁתָּפוֹ לְהַשְׁבִּיעוֹ שְׁבוּעַת הַשֻּׁתָּפִין הַנִּתְבָּע אוֹמֵר כְּבָר חָלַקְנוּ וְלֹא נִשְׁאַר לְךָ אֶצְלִי כְּלוּם וְהַתּוֹבֵעַ אוֹמֵר עֲדַיִן לֹא חָלַקְנוּ וְלֹא עָשִׂינוּ חֶשְׁבּוֹן. אוֹ שֶׁאָמַר הַתּוֹבֵעַ חָלַקְנוּ עַל מְנָת שֶׁאַשְׁבִּיעַ אוֹתְךָ שְׁבוּעַת הַשֻּׁתָּפִין בְּכָל עֵת שֶׁאֶרְצֶה וַעֲדַיִן לֹא נִשְׁבַּעְתָּ וְאַתָּה מַדְחֶה אוֹתִי מִיּוֹם לְיוֹם. אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעוֹ בְּטַעֲנַת סָפֵק. אֲפִלּוּ אָמַר הַנִּתְבָּע כֵּן חָלַקְנוּ וְנִשְׁאַר לְךָ אֶצְלִי וְזֶה הַנִּשְׁאָר אֵינוֹ אֶלָּא חוֹב שֶׁזָּקַפְתּוּ עָלַי אוֹ פִּקָּדוֹן הִנַּחְתָּ אֶצְלִי אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ עֵדִים שֶׁהָיָה שֶׁתָּפוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעוֹ בְּטַעֲנַת סָפֵק וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעַ הֶסֵת שֶׁכְּבָר חָלְקוּ אוֹ שֶׁלֹּא נִשְׁתַּתְּפוּ מֵעוֹלָם וַאֲפִלּוּ עַל יְדֵי גִּלְגּוּל לְפִי שֶׁאֵין מַשְׁבִּיעִין הֶסֵת וְאֵין מְגַלְגְּלִין אֶלָּא אִם טָעָנוּ דָּבָר שֶׁאִם יוֹדֶה בּוֹ יִהְיֶה חַיָּב לְשַׁלֵּם מָמוֹן. אֲבָל דָּבָר שֶׁאֲפִלּוּ הוֹדָה בּוֹ אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא שְׁבוּעָה אֵינוֹ נִשְׁבָּע עָלָיו וְאֵי אֶפְשָׁר לְגַלְגֵּל עָלָיו עַל יְדֵי גִּלְגּוּל וְכָזֶה הוֹרוּ הַגְּאוֹנִים בַּעֲלֵי הוֹרָאָה:

ג טָעַן שֶׁעֲדַיִן שֻׁתָּפִי אַתָּה וְנִשְׁאַר לִי אֶצְלְךָ כָּךְ וְכָךְ וְזֶה אוֹמֵר כְּבָר חָלַקְנוּ וְלֹא נִשְׁאַר לְךָ אֶצְלִי כְּלוּם אוֹ לֹא הָיִיתָ שֻׁתָּפִי מֵעוֹלָם חֲרֵי הַנִּתְבָּע נִשְׁבָּע הֶסֵת שֶׁאֵין לוֹ בְּיָדוֹ כְּלוּם וּמְגַלְגֵּל עָלָיו שֶׁלֹּא גְּזָלַתְנִי כְּלוּם מֵעוֹלָם. וְאֵינוֹ מְגַלְגֵּל עָלָיו שֶׁלֹּא הָיוּ שֻׁתָּפוֹ אוֹ שֶׁכְּבָר חָלַקְנוּ מִן הַטַּעַם שֶׁבֵּאַרְנוּ:

ד טָעַן שֶׁעֲדַיִן שֻׁתָּפִי אֲנַחְנוּ וְיֵשׁ לִי לְהַשְׁבִּיעֲךָ בְּטַעֲנַת סָפֵק וְהָלָה אוֹמֵר לֹא נִשְׁתַּתַּפְנוּ מֵעוֹלָם וְהֵבִיא הַתּוֹבֵעַ עֵדִים שֶׁהָיָה שֻׁתָּפוֹ וְחָזַר הַנִּתְבָּע אַחַר כָּךְ וְאָמַר חָלַקְנוּ אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ שֶׁחֲרֵי הַחְזַק כַּפָּרָן לִשְׁבוּעָה זוֹ וְיִשָּׁבַע שְׁבוּעַת הַשֻּׁתָּפִין. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

ה רְאוּבֵן שֶׁהֵטִיל לְכִיס אַרְבַּע מֵאוֹת דִּינָרִים וְהֵטִיל שִׁמְעוֹן מָאתַיִם וְנִשְׁתַּתְּפוּ וְנָשְׂאוּ וְנָתְנוּ בְּיַחַד וַחֲרֵי הַמָּמוֹן כֻּלּוֹ בְּיַד רְאוּבֵן וְטָעַן רְאוּבֵן שֶׁפָּחַת מִן הַקֶּרֶן חֲמֵשׁ מֵאוֹת דִּינָרִין אֵין אוֹמְרִים יִשָּׁבַע רְאוּבֵן שְׁבוּעַת הַשֻּׁתָּפִין שֶׁפָּחָתוּ כָּךְ וִישַׁלֵּם שִׁמְעוֹן חֲמִשִּׁים מִבֵּיתוֹ אֶלָּא יִשָּׁבַע רְאוּבֵן שְׁבוּעַת הַשֻּׁתָּפִין שֶׁפָּחָתוּ וְיֵלֵךְ בַּמָּנָה שֶׁבְּיָדוֹ בִּלְבַד וְלֹא יְשַׁלֵּם שִׁמְעוֹן כְּלוּם. טָעַן רְאוּבֵן שֶׁשִּׁמְעוֹן יוֹדֵעַ בְּוַדַּאי בִּפְחָת זוֹ שֶׁפָּחָתוּ יְגַלְגֵּל עַל שִׁמְעוֹן שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּוַדַּאי סְכוּם הַפְּחָת הַזֶּה. וְאִם לֹא נִתְעַסֵּק שִׁמְעוֹן בְּשֻׁתָּפוּת זוֹ כְּלָל יִשָּׁבַע שִׁמְעוֹן הֶסֵת שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּוַדַּאי בִּפְחָת זֶה הַהֶפְסֵד וְיִפָּטֵר. וְלֹא עוֹד אֶלָּא אִם הָיָה זֶה הַמָּנָה שֶׁנִּשְׁאַר בְּיַד שִׁמְעוֹן חוֹלְקִים אוֹתוֹ בְּשָׁוֶה. שֶׁאֵין הַשֻּׁתָּף מִן הַנִּשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין כְּדֵי שֶׁיִּשָּׁבַע וְיִטֹּל מַה שֶּׁבְּיָדוֹ חֲבֵרוֹ אֶלָּא נִשְׁבָּע וְנִפְטָר אוֹ נוֹטֵל מִדָּבָר שֶׁהוּא תַּחַת יָדוֹ. וְהִזְהֵר בְּדִין זֶה שֶׁכְּבָר טָעוּ בּוֹ בַּעֲלֵי הוֹרָאָה:

ו טָעַן שִׁמְעוֹן שֶׁיֵּשׁ לְלֵוִי עָלָיו חוֹב בְּזוֹ הַשֻּׁתָּפוּת מָנָה. אִם הָיָה בְּיָדוֹ כְּדֵי הַחוֹב וְהָיָה יָכוֹל לִתְּנוֹ לְלֵוִי נֶאֱמָן וְנוֹתְנִין הַחוֹב וְאַחַר כָּךְ מְחַשְּׁבִין. וְאִם אֵין בְּיָדוֹ לִתֵּן אֵינוֹ נֶאֱמָן לְהוֹצִיא מִיַּד רְאוּבֵן אוֹ מִן הַסְּחוֹרָה הַיְרוּעָה לְשֻׁתָּפוּת שֶׁמָּא קְנוּנְיָא הֵם עוֹשִׂין שִׁמְעוֹן וְלֵוִי עַל נִכְסֵי רְאוּבֵן. אֲפִלּוּ הָיְתָה הַמִּלְוֶה בִּשְׁטָר אֵין

רְאוּבֵן חַיָּב לְשַׁלֵּם מְמֶנָּה כְּלוּם. אֲבָל אִם טָעַן שִׁמְעוֹן שֶׁרְאוּבֵן יוֹדֵעַ בְּוַדַּאי שֶׁזֶּה הַחוֹב שֶׁעָלַי מֵחֲמַת הַשֻּׁתָּפוּת הוּא וְהַחוֹב אֲצָלֵנוּ הוּא יִשָּׁבַע רְאוּבֵן הֶסֵּת אוֹ עַל יְדֵי גִּלְגּוּל שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁחוֹב זֶה אֲצָלֵנוּ וִישַׁלֵּם שִׁמְעוֹן הַחוֹב מִשֶּׁלּוֹ. וְכֵן אִם יָצָא שְׁטַר חוֹב עַל לֵוִי בְּשֵׁם שִׁמְעוֹן בְּמֵאָה דִּינָרִין מִמָּמוֹן הַשֻּׁתָּפוּת וְאָמַר שִׁמְעוֹן נִפְרַעְתִּי וְהֶחְזַרְתִּי לַכִּיס. אוֹ שֶׁאָמַר שִׁמְעוֹן קָבַעְתִּי לוֹ זְמַן לְשָׁנָה אוֹ לִשְׁתַּיִם. אֵינוֹ נֶאֱמָן שֶׁמָּא קְנוּנְיָא הוּא עוֹשֶׂה עַל נִכְסֵי רְאוּבֵן. וּכְיצַד דָּנִין בְּדִין זֶה. לֵוִי כְּבָר נִפְטַר בְּהוֹדָאַת שִׁמְעוֹן. וְאִם לֹא הֵבִיא שִׁמְעוֹן רְאָיָה יְשַׁלֵּם מִבֵּיתוֹ וְיִתְבַּע אֶת לֵוִי בְּסוֹף זְמַן שֶׁאָמַר. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה: סְלִיקוּ לְהוּ הִלְכוֹת שְׁלוּחִין וְשֻׁתָּפִין